

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI KÖZLÖNY

SZERKESZTŐSÉG: Debrecen,
Révész-tér 2. szám. (Kistemplom.)

KIADÓHIVATAL: Debrecen,
Kálvin-tér 17. szám. (Püspöki hivatal.)

Megjelenik minden hó 1-én és 15-én. Előfizetési ár 1 évre 8 pengő.
Postatakarékpénztári csekk számla: 43.916.

FŐSZERKESZTŐ: D. Dr. RÉVÉSZ IMRE. FELELŐS SZERKESZTŐ: URAY SÁNDOR.

AZ APOSTOLI KIRÁLY

(Igehirdetési jegyzetek 1941 augusztus 20-ára)

Apostolok Cselekedetei 14: 8—18.

„És Listrában ül vala egy lábaival tehetetlen ember, ki az ő anyjának méhétől fogva sánta volt, és soha nem járt. Ez hallá Pált beszélni, aki szeméit reá függesztvén, és látván, hogy van hite, hogy meggyógyul, monda nagy felszóval: Állj fel lábaidra egyenesen! És felszökött és járt. A sokaság pedig mikor látta, amit Pál cselekedett, felkiálta, líkaóniai nyelven mondván: Az istenek jöttek le mihozzánk emberi ábrázatban! És hívják vala Barnabást Jupiternek, Pált pedig Merkúriusnak, mint-hogy ő volt a szövívő.

Jupiter papja pedig, akinek temploma az ő városuk előtt vala, felkoszorúzott bikákat hajtva a kapukhoz, a sokasággal együtt áldozni akar vala. Mikor azonban ezt meghallották az apostolok, Barnabás és Pál, köntösüket megszagatván, a sokaság közé futamodának, kiáltván és ezt mondván: Férfiak, miért művelitek ezeket? Mi is hozzátok hasonló természetű emberek vagyunk, és azt az örvendetes üzenetet hirdetjük néktek, hogy e hiábavalóktól az élő Istenhez térjete, ki teremtette a mennyet, a földet, a tengert és minden azokban valókat: ki az elmúlt időkben hagyta a pogányokat mind a maguk útján haladni: jóllehet nem hagyta magát tanúbizonyság nélkül, mert jöltevőnk volt, adván mennyből esőket és termő időket nekünk, és betöltvén eledellel és örömmel a mi szívünket.

És ezeket mondván, nagynehezen lecsendesíték a sokaságot, hogy nekik ne áldozzék.”

„Én apostoli vagyok, de ő valóságos apostol.”

A legenda aligha a rideg történeti tényeknek megfelelően adja II. Sylvester pápának, a geniális francia matematikusnak szájába István királyunk eme jellemzését. Magasabb, minifegy történetfölötti igazsága azonban tényleg van ennek a legendás megállapításnak az első magyar király lelki arcára nézve, úgy, ahogy az történetünk tíz évszázadának villamos és verőfényes fellegein át reánk tekint.

Nézzük meg ma a Szentírásból az igazi apostol-arcot s ennek az arcnak tisztelőit is: a tömeget, amely az akkori apostolok és mindenkori utódaik körül sokadozik. Ha mind a kettőt jól megnéztük,

akkor már azt is megtanultuk, miért és hogyan kell nekünk az olyan valódi apostoli egyéniségeket, aminő István király, az Ige szerint, tehát Isten akarata szerint tisztelnünk.

1. *A tömeg az örök csodálató és csodaváró.* Még ott is csodát lát, ahol valójában nincs — mennyivel inkább ott, ahol igazán van! A csodára pedig nem tud más magyarázatot, mint csak azt, hogy: „az istenek jöttek le mihozzánk emberi ábrázatban” — és ebből természetesen vonja le azt a következtetést, hogy az ilyen csodaembereket isteni tiszteletben kell részesíteni. *Ez nemcsak antik, hanem örök emberi vonás.* És ez a vonás nyilvánult meg a mi első királyunk ősi tiszteletében is. Ez emberi szempontból teljesen érthető. Hiszen ő általa Isten csodát tett a magyar néppel: talpraállította akkor, amikor az, korábbi merész, fiatalos európai sikerei után összetörve, sántán és bénán ott feküdt a népek ország-útján, az eltapostatáshoz közel. Mélységesen emberi dolog — senki se dobjon rá könnyelműen követ! — hogy Istvánt félezedéven át egész nemzete, és mind e mai napig nemzetének nagyobb része olyan tiszteletben részesíté és részesíti, amely ha nem azonos is az isteni tisztelettel, de ahhoz meglehetősen közel áll.

Most ne azt kérdezzük — hiszen úgyis tudjuk! —, mit szól ehhez a tisztelehez a tiszta Istenige, az Evangélium, és ennek alapján a mi református keresztyén hitvallásunk. Most annak próbáljunk az Ige fényében utána nézni, mit szól ehhez a tisztelehez ő maga — az apostoli király.

2. *Azt szólja, amit Pál és Barnabás apostolok:* „Mi is hozzátok hasonló természetű emberek vagyunk, miért művelitek ezeket?” A kistermetű, méltóságosan komoly, szinte komor tekintetű, ritkán mosolygó királyi ember végigné az ő tisztelőinek ünneplő seregén, és ezt mondja: „Nem ezt akartam. Nem én vagyok a csodatévő. Isten maga tett csodát az által, hogy reámbízta az Evangélium örvendetes üzenetét az Ő magyar népéhez, amelyet meg akart menteni, mert meg akart váltani.”

Minden apostol egyetlen igazi ereje a rábizott Evangéliumban van, amely Istennek hatalma és Istennek bölcsesége. István királyunk ereje is ebben volt, ez az erő tett vele és általa csodát.

a) *Csodát tett népünkkel maga az öröm, amelyet az Evangélium hozott.* A pogányság tomboló életerejé és erőtudata ritmikus szabályszerűséggel csap át a végső esüggedésbe és kétségbeesésbe. A derűs görög világ lelkéből fakadtak mindmáig a legsötétebb végzetragédiák. A heroikus ősgermán világszemlélet végső szava a vigasztalhatatlan szomorúságú „istenek alkonya”. A hún-magyar mondakör legvégső akkordja is az örök harc, melyet a halottak is tovább folytatnak, pihenés nélkül vissza-visszatérve a „hadak útján”. Csak az Evangélium tesz bizonyosságot egy örökkévaló boldog végről, ahová Isten el tudja vinni s ahol meg tudja pihentetni a maga választottait.

b) *Csodát tett népünkkel az Evangélium igazsága.* Hiábavaló hazug istenek, nemzeti bálványképek helyett, amelyek ma fanatizálnak, holnap már megcsalnak, van egy élő Isten, akiben nem lehet csalódni, mert végtelenül több a világnál, hiszen Ő teremtette azt — és aki maga az Igazság, tehát nem hazudhatik.

c) *Végül csodát tett népünkkel az Evangéliumban megnyilatkozott isteni jóság.* A pogányság mély, tragikus szomorúságát nemcsak a hazug bálványképekből való sorozatos kiábrándulások okozzák, hanem az a végzetes balhít is, hogy a mindeniknél hatalmasabb „istenség”, a Vaksors, a Végzet, legjobb esetben közönyös, de alapjában véve rosszakaratú. „Ludit in humanis divina potentia rebus.” „Játszva emel s mosolyogva ver le.” Ezzel szemben az Evangélium azt tanítja, hogy a dolgok, a sorsváltozások és azoknak bármily fekete árca mögött egy irgalmas, győzhetetlen és mérhetetlenül nagy Jóság van, melynek emberrel és nemzettel dicsőséges céljai vannak és azokat meg is tudja valósítani. „Jótevőnk volt” már akkor, amikor még nem is ismertük — mennyivel inkább azzá lesz, amikor már valódi lénye szerint meg is ismerteti magát velünk!

Örülj, magyar nép, akit a te első apostolod, István király, már megtanított az Evangéliumra — és akinek ezt az Evangéliumot azóta Istened kegyelméből módod volt és van egyre teljesebben és egyre tisztábban megismerni!

*

„Az ú. n. szenteket sem meg nem vetjük, sem róluk kicsinylően nem gondolkozunk. Mert elismerjük róluk, hogy ők a Krisztusnak élő tagjai és Istennek barátai, akik a testet és a világot dicsőségesen meggyőzték” (II. Helvét Hitvallás, XX. rész). Ilyen volt az apostoli király is, aki által Isten csodát tett magyar népünkben, mert rábizta Evangéliumának hirdetését s ezzel megbízta és felhatalmazta, hogy tegyen az ő magyar népére „ékességet a hamu helyett, örömmel kenetet a gyász helyett, dicsőségek palástját a csüggedt lélek helyett” (Ésaiás 61 : 3).

Ma sem tehet ilyen csodát más hatalom nemzetünkkel, mint csak az Evangélium : Istennek hatalma és Istennek bölcsesége, a tiszta és teljes Istenige.

Révész Imre.

Egyházi helytörténet

Aligha van olyan lelkész vagy más egyházi vezető, aki legalább pusztán kíváncsiságból ne érdeklődne olykor, ha csak ötletszerűleg is a maga egyházközsége multja iránt. Mégis szinte megdöbbentő az a könnyelműség s közöny, ami mutatkozik lelkészeinknél a mult dokumentumainak megőrzése, vagy azok értékelése terén. Pedig nemcsak a jövő építése akkor válik gyökeressé, ha a mult ismeretén alapszik, hanem valószínűleg a mostani világháború után következő új világelrendeződés idején vitális kérdése fog válni, a honnan jöttünk — hová megyünk kérdésének elrendezése is. A magunk egyházközségének multja terén teljes a tájékozatlanság köztünk s kérdésünkre legtöbbször annyi feleletet kapunk, hogy nincsenek források annak feltárására, majd hogy nem abban a véleményben vannak sokan, hogy nincs is története az én egyházközségemnek. Külföldön, különösen Németországban, külön tudós társasága s nagy irodalma van időszaki sajtóval együtt a helyi egyházközségek története művelésének s felettébb kíváncsatos volna nálunk is legalább annyi, hogy minden lelkész a prezbitériumi jegyzőkönyvbe vagy más maradandóbb helyen, a maga egyházközsége multjának adatait összeszedné s azokból egy helyi „Annalest” fektetne fel. Nem szükséges mindjárt azzal az igénnyel fellépni, hogy ezek a helytörténetek nyomdafestéket is lássanak, hiszen elsősorban a helyi egyház jövődjének építését kell szolgálniuk. Ha pedig a források iránt érdeklődünk, kiténik, hogy egy egész életet leélünk e források között anélkül, hogy fogalmunk volna azok létezéséről. Alábbiakban megpróbálók a helytörténet néhány ilyen evidens forrására s azok értékelésére rámutatni.

Bizonyos, hogy csak kevés olyan egyházközségünk van, amelyek a maga XVI—XVII. századi életének akár közvetve, akár közvetlenül nyomára akadhatnak egykönnyen. Legalább is a volt török hódoltság területén e századokból helyi egykori forrásokra akadni szinte lehetetlen, viszont a közvetett forrásoknak, melyek jórészt az Országos Levéltárba őriztetnek, áttanulmányozása különleges szakértelmet kíván. Nem kell azonban lebecsülnünk azt az eredményt sem, ha Annalesünket csak a XVIII. század kezdetétől, mondjuk az 1711-i szatmári békekötés korától kezdve tudjuk összeállítani. Ettől az időtől kezdve pedig elsöben is szükséges néhány alapvető közvetett forrás átnézése, mert a helyi források tudósításai a legtöbbször egyoldalúak s bizonytalanok. A helyi s máshol található források adatai egymással feltétlenül kiegészítendőek. E célból :

1. Az Országos Levéltárban bárki által könnyen hozzáférhető, természetesen kellő személyazonossági igazolás után, az első állami népszámlálás, az 1715. és 1720-i összeírások adathalmazára, melyben minden egyes akkor létezett községünk minden egyes akkori lakosa névszerint s vagyoni állása feltüntetésével fel van sorolva, úgyhogy ebből pompásan összeállítható a ma is élő vagy kihalt családok genezise, a gyülekezet népesedési s vagyoni viszonyainak elindulása, következőleg igazolható a mai fejlődés vagy hanyatlás menete. Egyébként a népesedés s vagyonsodás terén csak a XIX. század első felétől találhatók 1715 után tudósítások, mégpedig számtalan irodal-

világ is megjelent statisztikai műben, 1869-től pedig az Országos Központi Statisztikai Hivatal kiadványaiban, amik bármely nagyobb könyvtárból megszereshetők.

2. Bizonytalán egyetlen egyházmegyében sincs akadály annak sem, hogy a régi esperesi egyházlátogatási s egyházmegyei közgyűlési jegyzőkönyveket átnézzük, melyek legalább is a XVIII. század közepétől mindenfelé megvannak s kivált az előzőekben az illető egyházközség életének évről-évre kimerítő adatai megolvashatók.

3. Tudvalevő, hogy legalább is Erdélyt kivéve, az egész ország összes lelkészeinek s tanítóinak 90%-a feltétlenül megfordult 1850-ig vagy a debreceni, vagy a sárospataki Kollégiumban. E kollégiumokban pedig nyilván vannak tartva az összes volt tanulók nevei, mégpedig életrajzi adataikkal együtt, különösen Debrecenben, úgyhogy különösen a XVIII. század közepétől összes volt lelkészeink s tanítóink életéről e feljegyzésekből egészen jól tájékozódhatunk, ami a gyülekezet egy-egy életjelenségére is fényt deríthet.

4. Természetesen az illető egyházmegye s egyházközség történetére vonatkozó s irodalmilag már eddig megjelent művek sem nélkülözhetők.

Mégis a legfontosabb a helyben megtalálható forrásanyag feldolgozása, ilyen pedig sokkal több áll rendelkezésünkre, mint gondolnánk.

1. Így az anyakönyvek e tekintetben nemesak semmitmondó névsort jelentenek, hanem ezekből kiolvasható a volt lelkészek, tanítók, kurátorok szolgálati ideje s egész családi életsorsa is, amiből viszont az illető „belhivatalnokok” működésére is lehet eszkalhatatlan következtetéseket levonni, de az anyakönyvekből megállapítható a gyülekezet történeti statisztikája s ismét ebből a természeti élet sok egyéb változása is. Azonkívül éppen az anyakönyvekben sok helyen a gyülekezeti élet sok konkrétuma is feljegyzésre talált.

2. A körleveles jegyzőkönyvek, melyek legalább az 1800. évvel szintén mindenütt megkezdődtek, ugyanezek tájékoztatnak az egykorú egyházi élet sok problémájáról, sőt több helyen ebbe bemásolták az esperesi látogatás jegyzőkönyvét is. Nem szólván arról, hogy sokszor ebbe jegyezték fel egy-egy templomjavítás, vagy egy jelentős esemény körülményeit is.

3. Kurátori pénztári naplók a XVIII. század közepétől szintén sok helyen fennmaradtak. Az ezekben olvasható egyszerű számsorok pedig valóságos kincseshányái az egykorú élet anyagi adatainak s a mögöttük meghúzódó lelkiségnek. Később, úgy az 1830-as évektől a párbéjvédelem s az egyre jobban differenciálódott egyházi közélet viszonyairól meg éppen ezekből a pénztári naplókban tájékozódhatunk maradék nélkül.

4. Legnélkülözhetetlenebb azonban a prezbitériumi jegyzőkönyvek pontos átolvasása. Az e tárgyú jegyzőkönyvek legalább 1821-től, de nagyobb helyeken jóval korábbról is, szinte minden egyházközségben a legpontosabban megtalálhatók. E jegyzőkönyvekben viszont az egyházi élet minden életjelensége feljegyzésre talált. Eleinte persze csak szórványosan, vagy sokszor a pillanatnyi helyi érdekeknek megfelelő egyoldalúsággal, de 1861-től kivált, még a legjelentékesebb s efemer jelentőségű dolgok is

kiolvashatók azokból. Mindenesetre, ha a prezbitériumi jegyzőkönyvek feljegyzéseit összevetjük, a fenti közvetett s közvetlen források tudósításaival: helyi egyházunk történetéről kifogástalan képet alkothatunk.

5. Az egyházi s községi — sok helyen a kettő egyet jelentett — levéltárak, ha vannak ilyenek, természetesen szintén nem kerülhetők el. E levéltárakban különösen az úrbéri jogviszonyokból folyó ügyiratok érdemelnek figyelmet és azok értékelésében ne terheltezzünk szakértőt megkérdezni.

Végül, ha mindezekből össze akarjuk állítani egyházközségünk Annales-ét, akkor célunkkal is tisztába kell jönni. E tekintetben pedig nemesak azt nem szükséges igényelnünk, hogy valaha is könyvvalakban jelentessük meg a művet, amit sokszor csak a hiúság indokol, de azzal is számolnunk kell, hogy végre is Boeskey—Bethlen—Rákóczy lábanyoma, vagy más világrengető esemény nem fedezhető fel minden egyházközség multjában, de ezzel szemben nem kell lebecsülnünk ezeknél kisebb kaliberű történeti események felsorolását sem. Az egyházi helytörténetnek éppen abban van a jelentősége, hogy az országos jelentőségű eseményeknek hajszálygökereit, hétköznapi vetületeit adja! Nem kisebb értékű tehát, ha annalesünk az egyházi épületek építésének a mainál sokkal jelentősebb, mert lelkibb eseteiről, a belhivatalnokok működéséről, javadalmaik fejlődéséről, az adózási viszonyok változásairól, az iskola fejlődéséről s sok más hasonlókról ad összképet és a dolog érdeméből az sem von le semmit, ha mindezt csak esetleg az elmúlt évszázadra visszamenőleg tudjuk feltárni, mert ezekben van gyökere ma is az egyház életének s záloga a jövő útjának. Ezek figyelembevételével pedig minden egyházközség multjának bő erei nyithatók meg.

(Tiszakürt.)

Tóth Dezső.

Az orosz antikrisztus bukása

Az orosz történelem legutóbbi húsz-huszonkét esztendejének egyik uralkodó csillagzata volt Jarszlavszki. A bolsevizmus szellemi harcának egyik legjellegzetesebb vezére. Kezéhez vér, lelkéhez egeket verdeső búz tapad. Ő volt az istentelenek szerveztetének alapítója, sátáni tervek kovácsa, makacs és gonosz végrehajtható hatalom, aki nevetve küldte halálba a keresztyén lelkészek végtelen regimentjét. Jarszlavszki csillagzata most — külpolitikai kisugárzások miatt — lehullt az orosz égboltról. Alakján keresztül azonban érdemes szemügyre venni a bolsevizmus szellemi harcát. Meglátatja velünk ez a számbavétel, hogy az emberi erőfeszítések bábel tornyai hogyan dőlnek le a keresztyénség fegyvertelen ereje előtt.

A bolsevizmus lényegében: szellemi irányzat. Nemesak új gazdasági rendet próbált meghonosítani a hirhedt ötéves tervek nyomán. Nemesak új társadalmi rendszert hozott: a nyomorúságnak koldusszínű egyformaságát. Nemesak új politikai rendszert honosított meg: a legvéresebbkezü önkényuralmat. Hanem mindezen túl: szellemi irány a bolsevizmus. Célja ennek a bolsevista világnézetnek nem kevesebb, mint a meglévő polgári rendszerek felfalása, beolvasztása, illetve megsemmisítése. Ezt az óriásméretű elgondolást azonban a politika eszközeivel megvalósítani nem

lehetett. Pillanatnyi diplomáciai sikerek erre nem elégségesek. Új társadalmi rendszert is hiába létesít bárki is, ha azt nem táplálja, nem erősíti. Az új gazdasági rend is eleve haláraiteltetett, ha csak önmagában álló gazdasági rendszerről van szó. Mindezt megéreztek a bolsevizmus vezetői és felismerték, hogy szellemi téren kell elsősorban döntő győzelmet aratni. Ha ez sikerül — de csak akkor —, a bolsevizmus győzedelme bizonyossá válik.

Megindult a felismerés alapján a nagy szellemi küzdelem. Számbavette a bolsevizmus azokat a szellemi erőket és tényezőket, amelyekkel számolnia kellett. Végső eredményben odajutott, hogy az uralkodó világnézetek — hogy néhányat említsünk —, a demokrácia, a liberálizmus, a totalitás: beolvaszthatók a bolsevista világnézetbe. A mai bolsevizmus igazi arculata azt árulja el sajátos sokrétűségével, hogy mindezeket a világnézeteket felszívta önmagába. Nem kétséges, ha a szellem olvasztótégelyében ez nem sikerült volna, a fegyverek ereje majd-segített volna. Egyetlen ellenfele maradt tehát valójában a bolsevizmusnak: a keresztyénség. Ennek a beolvasztásával meg sem próbálkozott. Úgyis hiábavaló lett volna. Nem maradt más hátra, mint az, hogy a keresztyénséget meg kellett volna semmisítenie, hogy a szellemi porondon a bolsevizmus győztesként állhasson.

Ennél a gondolatnál érkezett meg a szovjet uralkodó planetái közé Jaroszlavszki. Neki kellett volna a keresztyénség fegyvertelen hatalmát bármilyen és bármilyen eszközökkel megtörnie. Ha meggondoljuk, milyen roppant erő a keresztyénség, akkor értjük meg, hogy ez a feladat szinte emberfeletti volt. Nagyobb feladat volt ez Sztalinénál is. Jaroszlavszki vállalta ezt is. A marxizmus ama tanítását, hogy a vallás ópium, kitágította. Amikor Sztalin uralomra került, mellette ott magasodott már Jaroszlavszki alakja is. Sztalin programjában már ilyen fogalmazásban jelent meg Marx ismeretes tana: a kommunizmus feladata és a kormány legfőbb feladata a vallás elleni harc. Jaroszlavszki tüzzel és vassal harcolt a keresztyénség ellen. Ezzel megszületett a legújabbkori keresztyén mártírium és visszatért világunkba a katakomba-keresztyénség. Templomok százait romboltatta le vagy záratta be Jaroszlavszki, a lelkészeket ezrével gyilkoltatta le vagy küldte Szibériába. Ateista tanokkal megmérgezte az ifjúság lelkét. Mindhiába! Huszonöt éves véres terror után kapitulálni kényszerül a keresztyénség fegyvertelen hatalma előtt.

Jaroszlavszki csillagzata lehullt az orosz égboltozatról. Az „orosz antikrisztus” bukása hirdeti hangosan világunk felé, hogy minden hatalommal szemben győzhetetlen a keresztyénség. Amelyik nemzet ezen a fundamentumon építi fel a jövőjét, az nem lesz függvénye a történelem változóságának.

Balla Árpád.

A 96. dicséret dallama

B. Szücs Ferenc e lap folyó évi IV. hó 1-i számában megemlékezik a „Nagy Isten, téged imád” dicséret dallamának eredetéről.

A dallam szövegestől a német és cseh-tót evangélikusoknál megvan. Zahn János: Die Melodien

der deutschen Evang. Kirchenlieder, V. k. 8763. sz. alatt: *Wier glauben und bekennen* néven; Döhring 1811-es cseh Liedersammlungjában (8. sz.): *Wermezw Boha jedneho*; a hazai tótság Cithara Sanctoriumában (énekeskönyv) hasonló szöveggel a 319. sz. alatt, Vietórisz József így fordította magyarra:

„*Higgyünk az egy Istenben, mennyei [Atyában,*

Ki oszthatatlan s végtelen Hozzánk jóvóltában,
Akihez más személy nem lesz hasonlítható,
És senki bölösségben Hozzá nem fogható.” 1—6. v.

A német-cseh-tót szöveg szerzője ismeretlen. Az említett források hangjegye az eredeti Haydn-dallam szerint melizmás, már a hazai 1874-es Chovan Zsigmond korálkönyvében (170) melizmák nélkül az eredetitől eltérő formában, variánssal, megváltoztatva az eredetivel közli a dallamot. Ugyanígy elve hangjegyekkel közli a dallamot. Ugyanígy éneklék a hazai tót gyülekezetek krédó-énekként, mint ahogy a kath. eredeti: Im arcunkra borulunk verseit is a változó miszerésekre illesztették be (Kirie, Glória, Krédó, Sanctus, Benedictus).

Eszerint vagy nyugattól kaptuk a dallamot, ez Haydn József szerzőségét látszik bizonyítani, vagy Nagyvárad-Kolozsvártól kaptuk, akkor meg Haydn Mihályt látjuk szerzőnek. De Salamon József, a dicséret szövegének írója is hozhatta a dallamot Göttingenből, ahol tanult (1814). Általában a német evang. dallamok — leszámítva a közvetlen forrásból származó Szegedi Gergely 1569-es énekeskönyve s a hazai XVI. században felvett német énekeket — mindig Erdély közvetítésével kerültek a hazai református énekeskönyvekbe. (Kolozsvári református énekeskönyvek 1751, 1785, 1833, 1837—38; megújított, 1867, 1938.) Ezt mondja a kutató összehasonlítás.

Nekünk, evangélikusoknak is van egy „rokokó-izű” dallamunk, magyar természetű és dallamban, Zathureczky Sámuel győri evang. kántortól, ki a Kis János püspök szerkesztette Nagygyőri énekeskönyvben (1809) 53 éneket írt; ma is énekeljük meg az énekét. Ez a Haydn-izű dallam: az *Imádkodó Isten, ó gyujts szent buzgóságot*, istentisztelet kezdő ének. Debrecenben is énekeltek a Materny-énekeskönyvből emberöltő ideig (1893). Ma csak a szatvasi gyülekezet éneklé.

Az említett dicséret dallamszerzője meg nem állapítható, de az igen, hogy 1838 előtt már a német-cseh evangélikusok énekeltek. Át kellene nézni még a kath. Kovács (1842) és a Gimessi kéziratot énekesgyűjteményt (1844).

Elefánty Sándor.

Lelkiismeretes munka

— Nyári gondolatok. —

Valamikor úgy tanultuk a lélektanban, hogy a lelkiismeret a fennálló erkölcsi törvények ismeretéből fakadó érzés, amely megnyugtat, ha azoknak megfelelőleg cselekszünk, ellenkezőleg vádol kéréhetetlenül. A most folyó nyári munka eszünkbe juttatja a legrégebb erkölcsi törvényt: Orcád veritékével egyed a te kenyeredet (I. Móz. 3 : 19); ami azt jelenti, hogy fáradtsággal szerzzük meg azt, a mi

megélhetésünkhöz szükséges. Csak azt a munkát nevezhetjük komoly, lelkiismeretes munkának, legyen az akár testi, akár lelki, amelyet izmaink megerejtésével, agysejtjeink megfeszítésével viszünk véghez. A félmunka, a látszatmunka: lelkiismeretlen munka, amelynek eredménye ninesen. Mennyit kell fáradozni a földművelőnek, ha tisztességes aratást akar takarítani csűrűbe, hiszen még a legszorgalmasabb munka mellett is előre nem látható veszélyek csökkenthetik munkájának eredményét. A természetben való aratás gondolatban átvezet bennünket a lelki aratásra, amelyről a kiváló német író, *Ammon*, azt mondja, hogy azt fontosabbnak kell tartanunk, mint a búza, a kukorica, gyapot stb. aratását. A lelki aratást, a szellemiek terén elért eredményt, még lelkiismeretesebb munkának kell megelőzni, mint a fizikai aratást, mert sokszor a természetben való gazdagabb aratást is a szellem fegyvereivel, találmányával, mondjuk a föld észszerű művelésével tudjuk elérni. *Úgy a testi, mint a lelki munka lelkiismeretesség nélkül értéktelen.*

Ha volt valaha jelentősége a komoly munkának, úgy ma van, egy új kor hajnalhasadásán, amidőn lassanként minden átváltozik körülöttünk. Ezt az új, hisszük jobb kort nem lehet felépíteni könnyelmű emberek semmíttetésén, hanem csak a józanul gondolkozók lelkiismeretes munkáján. A bolsevizmus éppen azért mondott esődöt, mert az egyenlőség hamis jelszava alapján egyenlő elbánásban részesítette a szorgalmas munkásokat és a léha dologkerülőket, akik építeni nem tudnak, csak rombolnak. A bolsevizmuson kívül is sokan az elfoglalt állás leplelvel takargatják az igazi munkától való féltelmüket. Az ilyenek azt hiszik, hogy az állás tekintélye megvédi őket a dologtalanság vádjától. Mennyire tévednek! Nem az állás ad az egyének igazi tekintélyt, hanem az egyén komoly munkája emeli az állás értékét. Hány ember, mint lidérfény után futkos egész életében a nagyobb tekintély után, amelyet ki akar kényszeríteni a maga részére; de futás közben nem veszi észre, hogy elveszít mindent, csupán azért, mert pályáját sohasem alapozta meg igazi, becsületos munkával.

Korunk minden intézménnyel szemben magas követelményekkel lép fel a munka terén; különösen oly lelki intézményekkel szemben, mint az egyház és az iskola. A mi református egyházunkat nemcsak a kialakuló jelen s a jövő érdeke kötelezi fokozott tevékenységre, hanem a dicső múlt is, amelyet megtagadni: megbocsáthatatlan véték volna azon szellemkerülősi alap ellen, amelyre őseink állítottak. Mi teremtette meg a protestáns egyházban a felvilágosodást, az iskolákat, adott kisebbsége ellenére a reformáció híveinek gyakran döntő befolyást az állam életében, vezető szerepet az irodalom terén? A lelkiismeretes munka, mely mindig jellemezte az evangélium híveit. Mindnyájunk féltett kincse, a debreceni Kollégium is azért áll fent 400 év óta s hinti szét mint őrtonnyból a tudomány és műveltség fényét messze földre, mert benne jelszavának — *orando et laborando* — megfelelőleg: mindig komoly munka s helyes példaadáson alapuló nevelés folyt. Nagyon szomorú volna, ha mi a jelenben oly könnyelműn végeznénk a vetés munkáját, hogy utánunk a jövő embereinek nem volna mit aratnia.

A leendő lelkészeket, tanárokat, tanítókat kellő

időben fel kell világosítani a súlyos feladatokról, amelyek reájuk várnak s amelyeket csak erős kötelességérzettel tudnak majd a nehéz körülmények között sikerrel megoldani. Erre a kötelességérzetre az idők folyamán reá kell nevelni az egyház és iskola jövő vezetőit. Szükséges, hogy az ilyen irányú nevelés már a szülei házában kezdetét vegye s az iskolákban, felsőbb tanintézetekben folytatódjék és be is koronáztassék. Ennél a nevelésnél a beszéd nem ér sokat. Egyedüli eszköz a példa. Kötelességérzetre csak az tud igazán nevelni, aki maga a megtettesült kötelesség.

Az a nevelő, aki kötelességeit elhanyagolja, rossz példájával megmetyeljezi a reábízottak lelkét s egész nemzedéket taszít romlásba. Azért a lelkipásztor, tanár és tanító, aki a nevelői pályát választja élethivatásul, vesse magát alá komoly önvizsgálatnak, hogy vajjon megvannak-e benne a lelkiismeretes munkára nevelés kellékei. Munkára csak munkával lehet nevelni, amint a Szentírás mondja: *Saját dolgaitoknak utána lássatok* (I. Thess. 4: 41).

Dr. Veress István.

Amerikai hírek

Mostanában nagyon érezzük az Európától való elszigeteltségünket távolság és lelkület tekintetében egyaránt. A posta kéthónapi késéssel érkezik és így is örülünk, mikor hazai leveleket és lapokat kapunk. Ezt a tudósítást március 25-én teszem postára és egészen bizonyos, hogy csak június közepén, vagy végén kerül a Szerkesztő kezéihez. Érezzük mi is, hogy háború van!

Az Egyesült Államok külföldi politikája ismeretes mindenki előtt. Úgy hiszem, hogy e lap olvasóit inkább az érdekli, hogy az egyházi vezetők miképpen gondolkodnak a mostani világháború felől. Vannak amerikai protestáns lelkészek és püspökök, akik százszázalékban állanak a kormány felfogása mellett és a templomi szószék és egyházi sajtó a háború szolgálatában áll. Vannak olyanok, akik fájlatják a mai helyzetet és amikor az Egyesült Államok kormánya elrendelte a kötelező katonai szolgálatot, inkább börtönbe mentek, de sorozásra nem jelentkeztek. Vannak nagyon sokan, akik a mostani világégés után egészségesebb, keresztyénesebb állapotot várnak és azon dolgoznak, hogy megszűnjenek azok az okok, amik háborúra vezetnek. Ezek azt hangoztatják, hogy a föld népének, így Amerikának is, tisztultabb társadalmi berendezésre van szüksége, amelyben megdőln az arany uralma és a keresztyén egyéniség, munka és jellem számítsót dönt.

A magyar viszonyokra vonatkozólag a következő hírekkel számolhatok be: A detroiti első magyar református egyház, amely a Magyar Egyházkerület határozatával szembehelyezkedve, Tóth Tibort választotta meg lelkészének, kivált az Evangelical and Reformed Church kebeléből és mint teljesen independens gyülekezet folytatja egyházi életét. Sajnos, ma Detroitban négy magyar református egyház-község van: a most említett kiszakadt gyülekezet, a független egyház, egy másik independens egyház és az újabban szervezkedett negyedik, amely fenn tartja a kapcsolatot az Evangelical and Reformed

Church közösséggel. Bajok vannak Buffalóban is, ahol a Laky Zsigmond lelkészkedése alatt a westsidei egyházból a többség kiszakadt és a Dr. Fazakas Sándor vezetése mellett, aki időközben fogorvosi pályát választotta, independens gyülekezetet alapított. Most Babinszky András, a Bethlen Otthon korábbi tanítója vette át a buffaloi westsidei egyház gondozását és mivel a szakadás személyi okokra vezethető vissza, reméli, hogy orvosolni tudja a bajokat, noha a helyzetet megnehezíti az a körülmény, hogy a kiszakadt párt már templomot vásárolt, a régi, gyönyörű templomon pedig nagy teher van. A Független Egyházban Marton Sándor youngstowni lelkész és gyülekezete szakította meg a kapcsolatot a közegyházzal. A baj főképpen személyi okokra vezethető vissza, amennyiben Marton Sándor, aki korábban a Független Egyház nyugati egyházmegyéjének esperese volt, úgy gondolja, hogy felettes hatósága részéről sérelem érte.

Chicagóban a southsidei egyházban Balogh E. István lelkész lemondott állásáról és az Amerikai Magyar Református Egyesület szolgálatába lépett, mint a Chicago és Kalifornia között lévő óriási terület kerületi szervezője, hogy ott szedegesse össze a szétszórt csoportokat és igyekezzék azokat az Amerikai Magyar Református Egyesületbe való bevonás által megtartani magyar kapcsolatukban. A chicagói southsidei egyház Dienes Barnát, a Magyar Synod elnökét választotta meg lelképásztorának, aki új állását március 16-án foglalta el. Homesteadon a Dienes Barna utóda Szabó Antal, a perth-amboyi Kálvin egyházközség lelkésze lett, a perth-amboyi megüresedett állás még nincsen betöltve. Ez az állás nem nagyon kapós, mert a perth-amboyi hatalmas független egyházból az 1929-ben a lelkészválasztási harcok miatt kivált Kálvin egyházközséget akkori lelkésze (Tukaes György) óriási adósságba vitte bele, ami emberfeletti gondot jelent a gyülekezetnek és főleg lelkészeinek. Úgy hírlik, hogy vitéz Kerekes János, tanulmányúton lévő hazai végzett theológus, nyerte meg az első jelölést és felette a múlt vasárnap szavaztak. A logani és vidéki west-virginiai bányatelepet Balla Zsigmond lelkész gondozza, aki Kanadából jött át. Hunyady László, aki régebben a délohiói bányamezők református népét szolgálta ki, most Detroitban van az Evangelical and Reformed Church fennhatósága alatt álló gyülekezet élén. Laky Zsigmond a trentoni Kálvin egyházban van. Ez a kis gyülekezet a trentoni nagy független egyházból vált ki.

Örvendetes építkezésekről is számot adhatunk. Lorainban a magyar reformátusok hatalmas gyülekezeti házat építettek 40,000 dollár költséggel. Elyriában a buzgó gyülekezetnek a templom kicsinynek bizonyult és most bővítik. Bridgeporton a Böszörményi István vezetése alatt álló gyülekezet komolyan dolgozik azon, hogy új templomát minél előbb megépítse. Springdalen az egyház iskolahelyiségét bővítette. A woodbridgei egyház parókiát épített. A Parragh Dezső beszolgáló lelkész gondozása alatt álló bronxi független egyház megvásárolta azt az angol lutheránus templomot, amelyet idáig béreltek. A gazdasági viszonyok és munkaalkalmak fellendülésével minden gyülekezet arra törekszik, hogy kihasználja a kedvező alkalmat.

Amerikai lelkészeink közül Ludman Sándor, a

bridgeporti első református egyház vezetéséről lemondva, nyugalomba vonult. Utóda ifj. Nagy Emil lett. Dr. Csutoros Elek, régi amerikai lelképásztor már évek óta nyugalomban van és mostanában sokat betegeskedik.

Az Amerikai Magyar Református Egyesület taglétszámban évről-évre erősödik és anyagi lehetőségének birtokában egyházainkat kedvezményes kölcsönökkel segíti ki. Ezenkívül sokat áldoz amerikai magyar református közcélokra. A közelgő nyár folyamán a magyar iskolákat ismét ceruzával, füzettel és az általam összeállított ABC-vel látja el és megbízott azzal, hogy a haladók számára is írjak egy olyan kézikönyvet, amely a mi céljainknak és körülményeink között megfelel.

Most van kilencven éve annak, hogy Kossuth Amerikába érkezett. Az Amerikai Magyar Református Egyesület a nagyobb gécpontokban Kossuth-ünnepélyeket fog rendezni és az Egyesület a maga életében ezt az évet Kossuth-évnak nevezte el.

A Ligonierben lévő Bethlen Otthon júliusban fogja ünnepelni húszéves fennállását. Ebből az alkalomból lent a városban egy impozáns árvaházi épülettel gazdagszik, aminek megtöltése 33,000 dollárba kerül. A régi árvaházi épületet, amely Ligonier közelében a hegyen van, rendbehozva, átalakítva (a kiadás 5000 dollár volt erre a célra) az öregeknek adjuk át, akiknek száma rohamosan emelkedik.

Nemsokára konfirmációi káté fog megjelenni amerikai református ifjaink használatára. Ez közös káténak készült, de technikai okokból a Reformed Church-höz tartozó csoport nem tudott bekapcsolódni a munkába. A kátét alulírott írta. Revideálták annak magyar és angol szövegét a presbitériánusok részéről: Dr. Dikovics János és Kovács Ferenc tanárok; a függetlenek részéről Daróczy Sándor főesperes, Békó Zoltán és Urbán József esperesek és legnagyobb szolgálatot e téren Dr. Vincze Károly teljesített.

Dr. Nánássy Lajos,
árvaatya.

Gróf Degenfeld József hagyatéka:

a csomaközi egyház.

Tiszántúli egyházkerületünk főgondnokának, majd Egyetemes Konventünk és Zsinatunk volt nagynevű elnökének egyik kedves hagyatékáról, a szatmármegyei csomaközi református egyházzal óhajtok említést tenni a *Debreceni Protestáns Lap* olvasóközönsége előtt; meg lévén győződve, hogy az előtünk járt nagy előd nevének olvasásakor össze fog dobanni a szívünk.

Gróf Degenfeld József családi fészke Csomaköz volt. Ősei ott laktak s ő is ott töltötte ifjúsága java-részét; egykor a faluban lévő, ma már lebontott ősi kúriából, hóna alatt öreg zsoltáros könyvével, átjárt édesanyjával, vasárnapról-vasárnapra a szomszédos református templomba, melynek haláláig bőkezű patrónusa maradt.

A csomaközi kis egyházközség csakugyan a Degenfeld-családnak köszönhetette életét és fennmaradását. A régi tagosítások alkalmával a grófi család mindenütt a maga földjei mellett méretett

papi, tanítói és egyházi földeket. Az ottani sváb és oláh lakosság közé ékelte néhány száz főnyi magyar reformátusság évszázadokon át javarészt a grófi uradalomban kereste meg tisztességes mindennapi kenyerét.

Az ország feldarabolgatása megsemmisítőleg sújtotta az előbb még virágzó csomaközi gyülekezetre. A megszállók a Degenfeld-birtokot regátheli telepesek között felparcellázták és az üresen álló emeletes modern kastély köré negyven telepes házat építettek.

A tavalyi felszabadulásakor a regátiak azonnal eltávoztak. A bevonult magyar katonai parancsnokság pedig úgy intézkedett, hogy a telepesek földjeit egy gazdasági évre bérbeadta csomaközi sváb és oláh gazdáknak. A magyar lakosság, sajnos, igen szomorú sorsra jutott a megszállás éve alatt. Keresetük alig akadt; elviselhetetlen adókkal terhelték őket; hontalanná lettek szülőföldjükön s vándorbotot vettek kezükbe. Egyrésztük a szomszédos Bere, színmagyar és református községbe költözött át. Másrésztük távolabb lakó rokonaikhoz, de ugyancsak megszállt területekre jutottak: Piskoltra, Börvelybe és Kálmándra. Jó néhány család, ugyancsak rokoni kapcsolatok révén, kivándorolt Amerikába. E sorok írója Perth-Amboyban találkozott velük néhány évvel ezelőtt.

Közben a királyhágómelléki egyházkerület úgy intézkedett, hogy az elnéptelenedett csomaközi gyülekezetet affiliálta a népesebb berei gyülekezethez, ahonnan a lelkipásztor minden vasárnap délelőtt átjár ma is a csomaközi templomba istentisztelet tartani. Bekoronázta a romboló munkát a román államnak az az intézkedése, hogy a csomaközi egyház lelkesíti és tanítói földjeit, a mezőpetrii filia földjeivel együtt (mintegy 85 magyar holdat) elvette s a maga telepesei kezére juttatta.

A csomaközi nagymúltú gyülekezet most várja a húsvét hajnalát. Első lépés volna az egyházi földek visszaadása; eziránt a gyülekezet kérvénye a földművelésügyi miniszter előtt van. Második lépés: a szétszört egyháztagnak összeszedése és visszatelepítése; hadd kapják meg az elmenekült telepesek után méltó örökségüket. Harmadik lépés legyen: a megdöbbentően rozoga állapotban lévő, XVII. századbéli szép templom alapos renoválása és az ugyancsak megszüntetett magyar református iskola újra megnyitása. Ma ugyanis az a helyzet, hogy a csomaközi svábság (róm. katolikusok), már a román megszállás óta iskoláikban áttértek a német tanítási nyelvre.

Természetesen a még mindig elég nagy számmal ott élő oláhok iskoláiban még mindig román a tanítás nyelve... A magyar szó tehát Csomaközön a gyermekek ajakán teljesen elnémult.

E szomorú helyzetkép feltárása után újra megidézzük gróf Degenfeld József, volt főgondnokunk szellemét. Tántorithatatlan őrállója volt ő magyar református Sionunknak; de a messzetekintő vezér szemei mindenkor boldogan pihentek meg a csomaközi határon és gyülekezeten. Most pedig méltán felsikolhatunk: mennyire elárvultál a nagy patrónus nélkül, drága kis csomaközi gyülekezet!

Tudomásunk van róla, hogy kiváló vezető embe-reink figyelme fel van keltve a csomaközi egyház gyászos sorsa iránt s több irányból útban van a komoly segítség, hogy Degenfeld József hagyatéka

ne legyen prédája a mostoha időknek; s a nagy előd nevét és emlékezetét őrizze örökre a halottaiból feltámadó Csomaköz.

Uray Sándor.

Lelkipásztor és a farkasok

„A pásztor ismeri az ő juhait, nevükön szólítja őket s azok hallgatnak szavára, mert ismerik hangját; a pásztor előtte jár juhainak és kies mezőn legelteti őket.”

Borzongás fut végig rajtam, mikor „papak” szólitanak olyan egyént, akit tulajdonképpen lelkipásztornak kellene tisztelni. Szentségtörés ez előttem még akkor is, ha a nép annyira megszokta, hogy nem tud anélkül élni. A „pap” áldozatot mutatott be a zsidók részére Jézus eljövetele előtt Istennek, amire Jehova is azt felelte: nem szeretem égőáldozatokat és útálatosak előttem füstölő és véres áldozataitok. Az „Atya” pedig azt mondotta: irgalmaságot akarok és nem áldozatot. Azért is iszonyodom e szótól, mikor emberre alkalmazzák, mert a pogányoknak voltak és vannak áldozárjaik. Mindig azt gondolom, hogy még mi is pogányok vagyunk. Pedig ez ellen a vád ellen szeretünk hangosan — sokkal kevésbé tettel — tiltakozni. Végül pedig a legnagyobb szentségtörést abban látom, hogy megtagadjuk Krisztus „főpapi” tisztét, melyben önmaga odaáldozásával egyszer és mindenkorra tökéletes áldozatot mutatott be érettünk és az összes utánunk következőkért. Ezért nincs többé szükség közöttünk „egy papra” egy csomó ember számára, mert mindannyiunknak Isten előtt saját életünkkel szolgáló papoknak kell lennünk. Ha Krisztus főpapi tisztéről, vagy az általános papságról beszélünk, csak abban az esetben adhatunk helyt a „pap” szónak.

Nincs szebb szó a „lelkész” — helytelen magyar szó — megjelölésére, mint *lelkipásztor*. Jézus a „Jó Pásztor” és a „Főpásztor”, örülhet tehát Krisztusnak minden szolgája, ha ezzel a szép és kitüntető megszólítással illetik és még inkább örülhet, ha a szónak nemes értelmében csakugyan pásztor. A nyájnak — különösen sok elszéledt nyájnak — pásztorra van szüksége, aki egybeterele Jézus nyáját és megkeresse az elveszettet is.

A „Jó Pásztornak” könny gyűlt a szemébe, valahányszor az elszéledt nyáját látta: olyanok, mint a pásztor nélküli nyáj. Ha valaki miatt könny gyűl a szemünkbe, azt nagyon szeretjük. Szeretett is nagyon bennünket. Otthagytta családját, kényelmét, vándorbotot vett kezébe s göröngyös utakon porlepte lábakkal faluról-falura járt, hogy összegyűjtené a nyáját. Sőt annyira ment, hogy feláldozta magát az ellenséggel szemben, csak hogy bennünket megmenten. Távozása előtt Péterre bízta a tisztelet: legeltesd az én juhaimat. Péter és az utána sereglő sok-sok „kösziklahitű” tanítvány pásztorolták is az ő nyáját, életüket is odaadták érettük és pedig nem egy esetben.

Ha valamikor volt, most pásztorokra van szükség, mert sok elszórt nyáj van és nagyon „sok farkas” leskelődik rájuk alatomos oduban. Szinte nehéz megszámolni az áldozatul esetteket...

Rettenítő veszély az, hogy ezek a „farkasok”

tolvaj módjára az „akolba“ lopózkodnak az éjszakanak idején és szétrebbentik a nyáját.

Ideje, hogy „elbredjenek a pásztorok és kizavarják a „farkasokat“. Igen, de nehéz őket megtalálni, mert „báránybőrbe“ bújtak. Néha-néha azonban megfélekednek magukról és a fogukat virosítják. Erről lehet rájuk ismerni. Két évvel ezelőtt az egyik ilyen farkas mosolyogva elárulta nekem a nagy titkot: „new line“-al dolgozunk. Most „föld alá bújunk“, vagy, ahogy jobban tetszik, „báránybőrbe búvunk“ és bemegyünk az egyházakba, egyletekbe, tisztségeket vállalunk és úgy bomlasztunk. Szegény pásztorok közben örülnek, hogy a nyáj, ime, csodálatosan szaporodik. Néha azzal is elárulják magukat, hogy a gyűléseken így kezdik a beszédüket: kedves elvtársak... izé... testvérek. Az is felfedi őket, hogy kis csoportokban mindíg tanácskoznak, mit és hogy tegyenek. Mikor azután nem veszik észre, hogy más is jelen van, levetik az álarcot és úgy tárgyalják terveiket. Ezek természetesen a korlátoltabb fajták közül valók.

Egy Newyorkból jövő vonaton utazott nem is oly rég ilyen magát teljesen biztonságban érző farkaspár és magyar nyelven szövögették terveiket. Nem tudták, hogy előttük egy magyar ül és minden szavukat hallja és érti.

Tanítványainak azt ajánlotta Jézus: legyetek okosak, mint a kígyók és szelídek, mint a galambok. Az okos pásztor kiugrathatja a farkast az álarcából, ha okosabb, mint a tolvaj.

A nyájnak titkos és nyilvános ellenségétől való megvédésén, e negatív természetű munkán kívül a „pásztor“ legfőbb feladata, hogy „előtte járjon juhainak és kies mezőn legeltesse őket“. Az előljárás és példaadás erőt és bátorságot, ismeretet igényel. Az ismeretet csak a Szentírásból merítheti a pásztor; az erőt a hitből — minden lehetséges a hívőnek; bátorságot az Isten Szent Lelkétől imádság által. Ennek következtében a „pásztor“ arról lehet megismerni, hogy szobájának csendjében ő olvassa legtöbbször a Bibliát, hogy a Főpásztor utasításait észbe vegye; ő karolja át hitével legszorosabban az Atyát, a gondviselőt és a Fiút, a megváltót; és ő az, aki „szüntelen imádkozó lelkével minden napon érintkezést talál a Szentlélekkel. Ebben áll a „kies mező“, mely lelkének bő táplálékot ad. A nyáj követi a pásztor, ha a pásztor kies mezőn jár, a nyáj is ott van.

(USA.)

Keeskeméthy László.

Komádi tanyái népiskola és internátus

Komádi nagyközségnek 29,000 kat. hold határa van. Ezen pedig nagyon sok tanya. A tanyákon több ezer ember. Közöttük sok száz analfabéta. Komádi első volt az analfabéták statisztikájában. Az iskoláztatás majdnem lehetetlen volt. A megoldást Percz István esperes találta meg. Küldöttséget vezetett az akkori, illetékes miniszterhez, s kérte, létesítsenek Komádban tanyai iskolát és internátust. Az akkori miniszter nem fogta fel a gondolat nagyságát és gyakorlati jelentőségét, s a dolog annyiban maradt.

Az eszmét utóda váltotta valóra s felépítette Komádban az ország első ilyen intézetét.

Több ujság adott beszámolót erről a nevezetességről. Most református szempontok figyelembevételével ismertetjük röviden az intézetet.

Az állam és a község építette és tartja fenn. 360 gyermek befogadására épült. A község belterületétől 3 km-en túl lakó szülők gyermekei kötelezett tagjai az intézetnek. Az iskola nyolcosztályú. A tanév nem egyforma ideig tart. Az I—II. osztály szeptembertől június 15-ig, a VII—VIII. o. nov. 15-től márc. 15-ig. A többi osztályok a két határ között mozognak. A gyermekek 5—6%-a ingyenes, a többiek kules szerint fizetnek. Minél több gyermeke van a szülőnek és minél szegényebb, annál kevesebbet és megfordítva. Átlag a legkisebb díj évi 30 P, a legmagasabb 100 P. Lehet terményben is fizetni.

Az intézet élén igazgató áll. A gazdasági ügyeket gondnoknő intézi. Mind a ketten reformátusok.

A tanítást 8 tanító végzi, 4 nő, 4 férfi. Közülük 3 nő és 3 férfi református. Kettő közülük egyúttal nevelő s két diakonissza segítségével végzik a felügyelet nagy munkáját. A diakonisszákat a debreceni intézet küldi ki.

A legmagasabb létszám mellett a gyermekek valószínű megoszlása a következő volt: 276 gyermek közül 196 református, 38 r. kat., 38 g. kat., 9 ág. ev. Kb. 71%. Törpebirtokosok és gazdasági cselédek gyermekei.

A vallásoktatást egyelőre két segédlelkész látja el. Minden vasárnap templomba mennek a gyermekek, a reformátusok külön délutáni gyermekistentiszteleten vesznek részt.

A felügyeletet a gondnokság gyakorolja. Egy református lelkész tagja a gondnokságnak. Az intézetnek külön orvosa van.

Egy pár érdekesség: pompás magyar stílusú épületekből áll az intézet. Iskola, internátus (tanyai népiskolái otthon!), igazgatói lakás, kapuslakás, víztorny. Mindenütt vízvezeték. Hideg-melegvíz. Fürdőszoba. Ragyogó tisztaság. Katonás rend és fegyelem. Napi ötszöri étkezés. A gyermekek nagyrészt valóságos hozzá kellett szoktatni a meglehetősen ételhez! Meglepő könnyen hozzászoktak a fegyelemhez és tisztasághoz. Sajnos, nagyon sok közöttük a vérszegény és tbc.-s. Általában véznák, satnyák. Van olyan gyermek, aki 5—6 kilót hizott pár hónap alatt.

10 év: Komádban nem lesz analfabéta.

Azonban nemcsak kulturális, hanem egészségügyi, társadalmi, fegyelmezési és egyéb szempontokból is óriási jelentősége van ennek az intézetnek.

Gondoljuk meg, mennyire más lesz az a nemzetek, amely ebben az intézetben nő fel. Hozzászokik a fegyelemhez, rendhez, tisztasághoz, komoly munkához, de hozzászokik a napi ötszöri bőséges étkezéshez (négy-szer hetenként hús, cukor, tej stb.), mindig tiszta ágyneműhöz, külön ágyhoz, meleg, kényelmes, tágas levegős szobához, fürdőszobához! Egyszóval hozzászokik olyan dolgokhoz, melyeket a tanyán nem talál meg. Abból a gyermekből, aki mindezekhez hozzászokott és megfelelő szociális körülmények közé kerülve, a maga életében is megvalósíthatja, egy merőben új típus lesz. Új paraszttípus. Egy pompás, értékes, kultúrigényekkel rendelkező, megbízható ember.

Hogy mi lesz abból a gyermekből, aki mindezekhez hozzászokott és otthon újra vissza kell esznie véglegesen és menthetetlenül oda, ahonnan az internálást élet kivette... annak elképzelését rábízom kedves olvasóimra.

Kényes és érzékeny pont ez. Az államnak nem szabad figyelmen kívül hagyni! Ennek ügyes megoldása: áldás, ellenkezője: átok.

Ha még megemlítem azt, hogy ez az intézet az államnak 300,000 pengőjébe került, a község adta a telket, a fenntartáshoz szükséges 20 kat. hold földet, az összes kézinapszámokat és fuvarokat, évi 5000 P hozzájárulást, s az ezután felmerülő összes napszámokat és fuvarokat, akkor mindent elmondtam, amennyi a rendelkezésemre álló helyen elfért.

Aki bővebben szeretné megismerni ezt a páratlan intézetet, az jöjjön el, nézze meg és felejtethetetlen élményben lesz része.

Fejlesztés Endre.

A Kollégium felsegítésére befolyt összegek nyugtázása

1941 július 9-től augusztus 1-ig befolyt összegek:

(Zárójelben az eddigi befizetések összege.)

1941 július 9-ig befolyt	29,311-17 P
Ormós Lajos igazgató-tanító	72— P (216—)
1931-ben érettségizettek fizéves találkozóik alkalmából	80-64 P
Nyíregyháza egyházközség	1,000— P
Dr. Balla Bertalan városi tanácsnok, Debrecen	100— P
Bartha József segédlelkész, Karcag	40— P
Hajdúdorogi egyházközség 1941-re	20— P
Szakmáry István tanító, Kunmadaras	2— P (6—)
Karcagi tanítótöbbség 29 tanítótól	215-42 P (251-42)
Munkácsi adományokból	295— P
(Ebből adott: Bertók Béla 20—, Balázs Istvánné 5—, Dr. Balykó László 30—, N. N. 10—, Metz Klára 5—, Szarka Lászlóné 5—, özv. Cseka Vincéné 30—, Kiss József rézműves 5—, Balogh Béla 5—, Bacsó István 20—, Erdélyi Miklós 50—, Komjáthy Margit 5—, Bara Istvánné 5—, R. Vozáry Aladár 1000— P-s ajánlatának első részlete 100— P.)	
Hencida egyházközség 1941-re	50— P
Szernye egyházközség	20— P
Papp Gábor lelkész, Köröstarcsa	4— P (16—)
Dr. B. F., Debrecen, első részlet	50— P
Szalkai Lajos tanító, Tetétlen	2— P (6—)
Szentandrási Elek, Köröstarcsa, 100 P első részlete	20— P
Milák Jenő igazgató-tanító, Mándok	12— P
Horváth Sándor igazgató-tanító, Kántorjánosi	2— P (10—)
Szántó Aron, Debrecen, Csillag-u. 5.	5— P
Dr. Barcsay Károly főügyész, Nagyvárad	3-56 P (21-36)
Kóti Jeremiás tanító, Hajdúhadház	5— P (35—)
Kocsár István igazgató-tanító, Gesztely	10— P (40—)
Vitéz Báthory István őrnagy, Debrecen	5— P (20—)
Dr. Kádár István ügyész, Debrecen	10— P (40—)
Dr. Joo István városi tanácsnok, Debrecen	20— P (120—)
Szentgyörgyi Lajos altábornagy, Debrecen, első részlet	10— P
Dr. Kiss Géza rendőrfogalmazó, Békéscsaba	10— P (20—)
Dr. Talay Zoltán árvaszéki elnök, Debrecen	10— P (40—)
Birtha József lelképásztor, Apagy	5— P (30-40)

Ugyanő beküldött még az apagyiak részéről	30— P
(Ebből adott: Illés Pál 1—, Kiss Ferenc 2—, Belencsényi József 6—, Tóth Lajos tanító 12—, Dr. Birtha Józsefné 6—, Kiss Gyula 3— pengőt.)	
Dr. Fráter László ny. alispán Berettyóújfalu (5+5)	10— P (25—)
Varga Béla igazgató-tanító, Debrecen	5— P (35—)
Molnár János igazgató-tanító, Debrecen	3-50 P (24-50)
Visky Irma, Debrecen, Arany János-utca 2. sz.	50— P
Ujfehértó egyházközség	70— P
Lajos Sándor lelképásztor, Fanesika 1941-re	50— P
Futó András püspöki titkár, Debrecen	20— P (140—)
Volentik Sándor kereskedő, Debrecen	1-68 P (5-34)
Balogh Béla törv. tanácselnök, Debrecen	15— P (105—)
Veress Bálint tb. esperes, Debrecen	5— P (75—)
Dr. Kökényessy András, Derzstomaj	22— P
Gáya egyházközség	30-10 P
Szél György ny. esperes, Ávasújváros	30— P
Kovács Kálmán, Debrecen	5— P (30—)
Nyíri Géza, Debrecen	5— P (25—)
Bajdor János ny. főjegyző, Debrecen	5— P (25—)
Czirják Géza lelképásztor, Túrkeve	10— P (50—)
Vitéz Dr. Tóth Gyula rendőrtanácsos, Szolnok	12— P (60—)
Kövendy Dénes tanár, Kiskunhalas	2— P (6—)
Losonczy Endre lelképásztor, Hódmezővásárhely	20— P (160—)
Összesen	31,791-07 P

Ezen kívül külön alapítványokhoz történtek befizetések:

Sesztina-Nagybákay Jenő nagykereskedő, saját alapra	100— P (1100—)
Lévay Gyula Papp—Szántó-alapra	30— P (60—)
Vitéz Kovács Béla igazgató-tanító Szalkszentmárton, Veress István-alapra	20— P
Külön alapítványok növekedése	150— P
Együtt	4,494-96 P
Összesen befolyt	36,286-03 P

A befizetett összegeket hálásan köszöni a Debrecen, 1941 augusztus 4.

Kollégium igazgatósága.

Újabb megajánlások.

Szatmári egyházmegyéből:
 Fülösd egyházközség évi 20 P, összesen 140 P. Rátz Lajos lelképásztor is évi 20 P, összesen 140 P.
 Gyügyei egyházközség évi 20 P, összesen 140 P; Sarkadi Károly lelképásztor évi 12 P; Gecei János tanító évi 10 P.
 Komlódtótfalu egyházközség 50 P. Később emeli; Mikes Lajos segédlelkész 100 P. Ha parókus lesz, emeli; Bálint Béla tanító évi 5 P. Többen összesen 61 P.
 Kömürő: évi 1 q búza mindenkorára, kb. 210 P.
 Marosliget: Porzsolt Lajos lelképásztor évi 20 P, összesen 140 P.
 Mánd: évi 10 P, összesen 70 P. Leányegyháza: Nemesborzsóna évi 15 P, összesen 105 P.
 Nagyszekerés: évi 10 P, összesen 70 P; Szücs András lelképásztor évi 5 P.
 Penyige: évi 25 P, összesen 175 P.
 Sonkád: évi 10 P, összesen 70 P. Gyűjtésből remél évi 15 P-1; Kocsis Kálmán évi 10 P; Hitelszövetkezet évi 10 P; Szabó Olga tanítónő évi 5 P; Nagy Pál igazgató-tanító 10 P, amit be is küldött.
 Szamosbecs: évi 10 P, összesen 70 P; Hadady István lelképásztor évi 30 P, összesen 210 P. Későbbre ígéri, hogy emelni fogja.
 Tiszaberek: évi 25 P, összesen 175 P; Dr. Szoboszlaj Sándor földbirtokos évi 15 P, összesen 105 P; Dicső Dezső tanító és neje évi 4 P; Szabó Gyula presbiter évi 2 P;

Czelder Béla lelkipásztor évi 30 P. összesen 210 P. Összes felajánlás 532 P.

Túrrise: évi 20 P. összesen 140 P.

Poresalma: évi 50 P. összesen 350 P.; Varga Ferenc lelkipásztor a Kollégiumtól élvezett 35 aranykorona ösztöndíjat pengőre átszámítva és 26 évi kamatjával együtt 13418 P-t négy év alatt befizet, a további három évben is legalább ilyen mértékben kíván a segítő akcióban résztvenni. Benze László igazgató-tanító 100 P (1942 január 1-től 10 P-jével).

Báránd: Bár az egyházközség nagyon nehéz anyagi helyzetben van, 7 évig évi 25 P-t ajánlott fel.

Egyéni megajánlások:

Dr. B. F. 250 P. 50 P-jével. (Beküldött 50 P-t.)

Bartha József segédlelkész, Karcag, 7 évig fizetése 20%-át ajánlotta fel. (Beküldött 40 P-t.)

R. Vozáry Adalár országgyűlési képviselő, Munkács, 1000 P-t ajánlott fel. (Beküldött 100 P-t.)

Szentandrás Elek, Kőröstarcsa, 100 P, öt évre elosztva. (Beküldött 20 P-t.)

A megajánlások összege, valamint az előzetes megajánlás nélkül befolyt összegek értéke **326.435 P.**

Debrecen, 1941 augusztus 5.

Jakucs István,
kollégiumi igazgató.

I R O D A L O M

Dr. Illyés Endre: Egyházfegyelem a magyar református egyházban. Debrecen, 1941. 198 l. Ara: 5 P. Dr. Illyés Endre a magyar református egyházi élet és mult olyan szakaszait igyekszik — fáradságos munkával — felkutatni, melyek eddig homályban voltak előttünk. Most ismét olyan területet vett munkába, melynek feltárása csak mint óriási nyereség könyvelhető el. Ez a könyv ugyanis végeredményben az egyházfegyelem megújulásának fontos gyakorlati célját szolgálja. Az elvi, tudományos alapokat igyekszik lerakni, hogy az egyház megtalálhassa az egyházfegyelem újjáépítésének módját és eszközeit. Ígyképpen igazi *egyházi* munkát végzett. S mert azt végzett, műve a *theológiai* irodalom igazi meggazdagodása.

Mindenki könyve címen jelent meg a Brit és Külföldi Bibliatársulat 1940. évi jelentése. A társulat most már 741 nyelven terjeszti a bibliát a világ minden részében. Könyvtárában 1042 nyelvű biblia található. Keletkezése óta (1804) 83 millió bibliát, 120 millió Újszövetséget, 317 millió egyes bibliai könyveket osztott szét, összesen 520 millió kötetet. Az 1940. évi forgalom közel 12 millió kötet volt. Közép-Európában 801.000 példány fogyott el, ami majdnem 200.000 példánnyal felülmúlja az 1938-i rekordévet. A társulat kiadása 8 millió pengő volt, ehhez a magyarországi egyház 700 pengőt adott. (Egy kis afrikai gyülekezet 400 pengőt.)

„Felszabadult kelet” címen jelent meg Dr. Ince Gábor erdélyi útikönyve, mely 15 fejezetben és sok fényképpel mutatja be a református Erdélyt és a Partium vidékét. Rengeteg sok adat, derűs élmény foglalata ez a csinos formájú könyvecske. Vallásos-estélyekhez anyagul vagy felolvasásnak melegen ajánljuk. Megrendelhető a szerző címen (Budapest, II. Török-utca 4). Ára 1 pengő 12 fillér.

Előfizetési felhívás. Ifjúsági munka a magyar református egyházban címmel júliusban jelenik meg *Dr. Kiss Sándor* főiskolás lelkész 15 éves tanulmánya. A munka ismerteti a magyar református kollégiumok multbeli gyülekezetszerű életét, a nem-diák és diák református ifjúsági munka (BKIE, Bethlen Gábor Kör, Pro Christo, SDG Szövetség) vázlatos történetét, adja az egyházi ifjúsági munka elvi követelményeit az egyház s az ifjúság szempontjából s a gyakorlati részben a teljes értékű személyiséggé nevelést igénylő ifjúsági munka lelki, világnézeti, fizikális és szol-

gálati programját s a munka szervezetét. A Függetlenség a KIE-munka kezdetét. Megyeresy Béla és Tóltéssy Zoltán rövid életrajzát s jellemzését és az ifjúsággal kapcsolatba hozható bibliai helyek jegyzékét hozza. A könyv előjegyzési ára füzve 2-50, kötve 3-60 P. Eladási ára jóval több lesz. Aki legalább öt könyv előfizetési díját beküldi a 32.707. számú, Dr. Kiss Sándor, Budapest jelzésű csekkben, ajándék-példányt kap. Megrendelhető a szerzőnél (Budapest, IX., Ráday-utca 38. I. 10).

HALOTTAINK

Kovács Antal, a hajdúböszörményi Boeckay-gimnázium tanára, igazgatótanács tag, 49 éves korában, tanári működése 25. évében, folyó évi augusztus 8-án váratlanul elhunyt. Az igazgatótanács, tanári kar és az ifjúság közös gyászjelentése meghatódott hangon tesz bizonyosságot az elköltözöttről: „Intézetünknek egész munkát végző tanára, az ifjúság szerető és megértő nevelője, tanári karunknak hűséges barátja és segítőtársa volt. Emlékét példaadásként szeretettel őrizzük...”. A B. F. R. A.

Kovács Imre sarkadi lelkipásztor testvérünk két-éves fiaszkája, sok szenvedés után, augusztus 10-én kiszenvedett. Résztvétel fordulunk a lesújtott szülők felé s Isten vigasztalását kérjük rájuk.

Hírek az egyházmegyékből

ALSÓSZABOLCS-HAJDÚVIDÉKI EGYHÁZMEGYE.

Lelkészeiktatás Tiszaesegén. Fehér János újonnan megválasztott lelkipásztort július 20-án iktatta be állásába D. Dr. Révész Imre püspök. A beiktatáson megjelent Bartha László, az egyházmegye esperese és Rásó István, az egyházmegye főgondnoka is, valamint sok kedves vendég Hajdúszoboszlóról, az új lelkipásztor előző szolgálati helyéről. Az új lelkipásztort nagy szeretettel fogadta a gyülekezet, kinek szívből kívánjuk, hogy békességet vigyen gyülekezetébe.

BÉKÉSBÁNÁTI EGYHÁZMEGYE.

Harsányi Pál esperes meglehangú körlevélben hívja fel egyházmegyéje lelkipásztorait közös csendes napok tartására. A példátmutató körlevélből idézzük a következő közérdekű részletet: „Minden lelkésztestvérünket szeretettel hívunk az *augusztus 25-én hétfőn* d. e. 1/29 órakor, gyulai református templomunkban kezdődő *egyházmegyei lelkészgyűlésre*. Természetesen nagyon kedvesen vennénk, ha egyházmegyénk világi tagjai is résztvennének ezen. Sőt továbbmegyek. Seres Zoltán egyházmegyei missziói lelkészünk által előkészítve és vele megbeszélve úgy terveznénk, hogy *26-án és 27-én* pedig, tehát *kedden és szerdán lelkési csendes napokat öhajunk tartani Gyulán* s ezeken részt fognak venni mint Seres Zoltán előkészítette és mint erre is ígéretet is kaptunk, Szabó Balázs kiskunlacházai, Ecsedi Aladár tahitófaluai és vitéz Csia Lajos budapesti lelkésztestvéreink, az egyházmegyei lelkészgyűlési gyűlésen pedig a legnagyobb valószínűség szerint Egerházy Lajos testvérünk.

Nagyon kedves volna, ha lelki megújulásért, testi töredelmet szívesen vennétek magatokra és minél többen eljőnétek, kedves feleségeitekkel együtt, kik természetesen a lelkeszi csendes napokon is ittmaradhatnak, kiknek lelki gazdagodásáról a Lorántffy Nőegylet kebelében, melynek elnöke a feleségem, szintén gondoskodnánk.

Abban a reménységben, hogy Isten megőriz bennünket minden nagyobb megpróbáltatástól és szívünket testvéri szeretetre, a lelkünket áldásos befogadására alkalmassá teszi, vagyok mind feleségem, mind Marjay Géza egyesületi elnökünk, mind a magam nevében is szerető testvéretek: *Harsányi Pál* s. k., esperes.

Lelkeszi jubileum. Július 27-én volt negyedszázados évfordulója annak, hogy a békési gyülekezet Karácson Andrást lelkipásztorává megválasztotta. A gyülekezet nagyszabású ünnepséget tervezett, de a jubiláló lelkipásztor minden ünnepeltetés elől elzárkózott. Azonban a gyülekezetben áldásos munkát végző Lorántffy Nőszövetség tagjai egyszerecsőségben is bensőséges megemlékezést készítettek, az úrasztalát fehér virággal díszítették fel. E napon jubiláns lelkész hirdette az Igét, beköszöntő textusa Zsolt. XXVII:4. és Máté VI:33. alapján. Istenítisztelet után a Lorántffy Nőszövetség, a Konfirmált Leányok Szövetsége és a KIE szeretetteljes szavak kíséretében virágcsokrokat nyújtottak át az ünneplőknek. A gyülekezet tagjai legméltóbban tették emlékeztetéssé e napot. Egy nehéz úrvaesora ezüst-kelyhet készítettek a hívek templomi használatra, bekvésve az évforduló alkalmát és idejét. Ad mul-tos annos!

A szegedi szülők gyermekeik konfirmációja alkalmával elhatározták, hogy maguk is összejönnek és közös tanulmány tárgyává teszik a Heidebergi Káltét. Remélik, hogy így szülők és gyermekek lélekszerint közelebb kerülhetnek egymáshoz. — Egyben örömmel jelentjük ugyancsak a szegedi egyház köréből, hogy az ottani második templom építési munkálatai megkezdődtek. Az építkezési anyagok drágulása igen nagy gondot jelent a szegedieknek, de hitük erejével szembe néznek az akadályokkal s Isten diadalra viszi szent ügyüket!

Tanyai tanulók otthona Hódmezővásárhelyen. Pár évvel ezelőtt hosszabb cikkben ismertettük a vásárhelyi egyház áldott hivatást teljesítő Otthona közérdekű ügyét. Most örömmel közlünk pár részletet az Otthon Értésítőjéből:

„Alapelveként valljuk, hogy a magyarabbnak áhitott magyar élet számára új, mélyebben népi vezetőréteget kell teremtenünk, amely a vezetettek zömével azonosan jellegzetesen magyar lesz, de amely egyben a vezetéshez feltétlenül szükséges színvonalat is megüti. Egyben a hódmezővásárhelyi református magyar gazdálkodó közönség színejavát is vissza kell hódítanunk a református gimnázium nyújtotta magasabb művelődés számára, még ha a továbbtanulást anyagi nehézségek, vagy a tanyai távolságok egyébként lehetetlenné tennék is... Az előadott általános és különös indokok alapján a helybeli református egyház 1938 tavaszán határozatilag kimondotta a Tanyai Tanulók Otthonának a felállítását azzal, hogy abba azokat az igen tehetségesnek látszó tanyai tanulókat veszi fel, akiknek elkallódása vesztesége, kiművelése nyeresége lenne a nemzeti életnek, de akik oly szegények, hogy továbbtanulásuk csak az Otthonban való felvétel útján és révén lehetséges. A felvett tanulók az Otthonban teljes ellátást, lakást, tanulmányi vezetést s minden szülőhelyettesi gondozást megkapnak. Tanszereiket is az Otthon adja nekik.

Kimondotta az egyház ugyanakkor azt is, hogy az Otthon növendékeitől a református Bethlen Gábor gimnáziumban semminemű díjat, sem beiratási, sem tandíjat, sem bármilyen egyéb díjat nem szed, még az egyházkerületi járulék megfizetésének elengedését is kéri az egyházkerülettől, továbbá kimondotta azt is, hogy a gimnáziumi szegénytanulók könyvtára útján ingyen tankönyvekkel látja el őket. A felvett növendékek tagsága meg nem felelő tanulmányi eredmény esetén megszűnik. A felvételi vizsgálatra minden év május havában a tanyavilág félszáz iskolájából a tanítók szegénysorsú növendékeik legjavát szokták felvezetni. A versenyvizsgálaton a megjelent tanulók közül legfeljebb négyet, a négy legjobbat veszi fel az Otthon gondnoksága az e célra kiküldött tanári testületi bizottság véleményezése alapján. A vizsgálat írásbeli és szóbeli részből áll s nem a gyermekek tanultságára, hanem a képességeire vonatkozik. (Összetettebb számtani és természettudományi tételek kidolgozása, lényegkeresés, világos beszéd, fellépés, stb.) A jelen tanévi vizsgálat azzal bővült, hogy a jelöltek három napra behívtük az Otthonba, hogy ott megbarátkozva az új környezettel, képességeik az őket figyelő tanárok előtt gátlásmentesen megmutathassák.

Az egyház otthonul az intézmény rendelkezésére bocsátott egy parasztház jellegű épületet a célnak ideiglenesen megfelelő állapotban. Van benne egy nagy tanulószoba, két hálószoba, cselédszoba, fürdőszoba, konyha és mellékhelyiségek. Az épülethez konyhakert és gazdasági udvar csatolkozik. A tanulók az Otthonban bizonyos házi munkát is végeznek.

Soós Béla makó-rákosi tanyai segédlelkészt hívta meg lelkipásztorául a magyarsanádi egyház presbitériuma. Irlanda Dezső magyarsanádi lelkipásztort az öcsödi református egyházközség meghívta lelkipásztorául. Az ő meghívását az egyházi közigazgatási bíróság jogerőre emelvén, új állásába július 20-án az öcsödi gyülekezet beiktatta. Az ő távozásával megüresedett magyarsanádi lelkipásztori állásra pedig az egyház presbitérium szép egyhangúsággal Soós Bélát hívta meg, aki pár éven keresztül a makó-rákosi tanyai körzet hitoktatói és lelkigondozói munkáját látta el nagy buzgósággal és eredménnyel.

SZATMÁRI EGYHÁZMEGYE.

Hűségű táborozás volt Milótán. A szatmári egyházmegye évről-évre megrendezi nyári ifjúsági táborozását. Ebben az évben a VI. tábor volt. A mai nehéz idők ellenére is megható példáját láthattuk a milotai református keresztyének hitből fakadó cselekedeteinek. Kovács Jenő lelkipásztor feleségével, a milotai tanítók, Károlyi Gáspár és Bencze Ferenc, valamint a milotai KIÉ-tagok lelkes munkájának eredményeként olyan szép táborozást tarthattunk ez év júliusában Milótán, amely sokáig emlékeztetésben marad mindenkinek. Az egyházmegye vezetősége élén G. Szabó Mihály esperes, Dr. Gaál Endre egyházmegyei gondnok és Sipos Károly missziói bizottsági előadóval mindent megtettek, hogy a táborozás sikerüljön. Több mint 300 fiatalember volt együtt négy napon keresztül, tanulmányozva az Isten Igéjét és megtárgyalva egyházi és nemzeti sorskérdéseinket. Isten különös ajándéka volt a tábor számára, hogy két napon át D. Dr. Révész Imre tiszántúli püspök is jelen volt és fáradhatatlanul áldott szolgálataival élménnyé tette a jelenlevők számára a táborozást. A befejező vasárnapon olyan sokan jöttek össze, némelyek 50 km. távolságból, hogy a templomba nem fértek be s így a szabadban kellett megtartani az istenítiszteletet. D. Dr. Révész Imre püspök úr Gedeon történetéből merítve igehirdetésének alapigéjét, az istenítiszteleten szólt arról, hogy Istennel a kevés is mennyire elég a győzelemhez. Délután az egyházmegye egyházi és világi vezetői számára, melyen ott voltak Szatmár vármegye főispánja, alispánja és sok más világi és egyházi vezető, Püspök

úr előtárta missziói feladatainkat, majd utána Dr. Ferenczy Károly egyházkerületi missziói előadó a missziói munkákról, Sipos Károly a szatmári missziói munkáról és Tamás Ferenc az ifjúsági munkáról tartottak előadást, melyekhez Török József kömörői lelkész volt a szakhozzászóló. Este táborúzt zárta be a táborozást, melyen Püspök úr megegyeszer szólott hozzánk, megjelölve jövőnk reményességét: Jézust. Áldott találkozó volt ez a négy nap a szatmári ifjúság és vezetői számára. Olyan sok kedves érdeklődő vendéget láttunk ott, akik majdnem mindig ott szoktak lenni a szatmári ifjúsági élet megmozdulásakor. Így ott volt a táborban gróf Tisza Lajos kocsordi volt táborozási házigazdánk, aki soha nem mulasztja el az alkalmat, hogy református ifjúságunk élte után szeretettel érdeklődjön. Előadásainkkal szolgáltak: D. Dr. Révész Imre püspök, G. Szabó Mihály esperes, Dr. Ferenczy Károly egyházkerületi missziói előadó, D. Dr. Illyés Endre vallásnász, Dr. Höffer Ferenc orvos, Szilágyi Imre főjegyző, Sipos Károly egyházmegyei missziói előadó, Kovács Jenő, vitéz Juhász Ferenc, Török József, Fekete Lajos, Orosz Kálmán, Dr. Kiss Bertalan, Kovács Bálint, Vass József, Párducz Rezső lelkipásztorok, G. Szabó Szabolcs, Inczedy Márton segédlelkészek és Tamás Ferenc. Vasárnap d. u. az asszonyoknak és a leányoknak előadást tartott Szalay Pál lelkipásztor.

A nagybányai református egyház jelentéséből örömmel állapítható meg, hogy az egyház áldott munkát végzett akkor, amikor a román uralom idején visszaállította három évtized óta szünetelő felekezeti iskoláját. Ezzel, bár igen súlyos áldozathozattalra vállalkozott, el nem vitatható nemes feladatot teljesített a magyar tanítás terén. Iskolája egyedül magyarnyelvű tanintézet volt Nagybányán a súlyos idők alatt, mely a magyar társadalom összefogására is dícséretes eszközül szolgált.

K Ü L Ö N F É L É K

Dr. Mitrovics Gyula, a debreceni Tisza István Tudományegyetem neveléstanai professzora, ezévi rektor, a most bezáródott iskolai év végén nyugatomba vonul. Hasonló nevű atyja, előbb sárospataki paph. professzor, majd debreceni Kossuth-utcai lelkipásztor volt. Dr. Mitrovics Gyula, mint sárospataki évgimnáziumi tanár kezdette pályafutását, majd ig tizedekig a miskolci református leánynevelőintézet Kazgatója volt; innen nyert meghívást a debreceni tollégium akadémiai tanszékére. Egyetemi tanárrá rörtént kinevezéséig tehát megszokta a debreceni református egyház szolgálatában állott. Gazdag irodalmi működés áll a háta mögött. Többrendbeli tankönyve jelent meg. Legszebb műve volt az esztétikai társaság megalkotása, melynek ma is elnöke és az *Esztétikai Szemle* szerkesztője. Pár évvel ezelőtt ez a fővárosban működő, nagyrahatott tudományos társaság Debrecenben is bemutatkozott egy nyilvános felolvasó-est keretében. A társaság fennállása óta, mindössze pár év alatt, az esztétika irodalma akkora fellendülést mutatott, mint annakelőtte évtizedek alatt sem volt tapasztalható. Negyvenéves tanári működése emlékére a Dr. Mitrovics Gyula professzor tisztelői és volt tanítványai hatalmas

terjedelmű Emlékkönyvet adtak ki. Köszöntjük a távozó tudós professzort.

Lelkészözvegyek s lelkészárvaok otthona. Ilyen címen működik már évek óta Órszentmiklóson a Szeretetház-alapítvány gondoskodása folytán két intézet, melyeknek vezetését folyó évi szeptember 1-től kezdve az Országos Református Szeretetszövetség veszi át. A lelkészözvegyek nyugdíjuk kétharmad-része ellenében vétetnek fel, de a nyugdíj 90 P-n felüli része nem esik megosztás alá, hanem az özvegy rendelkezésére marad, így a legmagasabb ellátási díj 60 P. Az árvaotthonba a Kálvineumba még föl nem vehető, 2—10 éves lelkészárvaok vétetnek fel, havi 20 P díj ellenében. Kívánatos, hogy minden egyházmegye létesítsen a szegényebb lelkészárvaok részére ingyenes helyeket. Jelentkezések és felvilágosítások a Szeretetszövetség központi irodájában: Budapest, XIV., Stefánia-út 29/a) történnek.

Gyülekezeti női munkásokat képző intézetet nyit meg folyó év szeptember 1-én, szintén Órszentmiklóson a Szeretetszövetség a kezelésre átvett szociális misszió keretében. Jelentkezhetnek magukban hivatást érző, 18—40 év közti hajadon vagy özvegy nők. Havi ellátási díj 60 P, melynek felét a Szeretetszövetség vállalja. A képzés kétirányú: gyülekezeti evangélicáció végzésére s szeretetintézmények vezetésére képesítő tanfolyam. Ez utóbbi képesítésüket a Szeretetszövetség a saját intézeteiben alkalmazza. Az elméleti tárgyakon kívül minden jelölt teljes háztartási (konyha, mosoda, kert, jószággyarítás, baromfitenyésztés stb.) kiképzésben részesül. A tanfolyam két-éves. Jelentkezések a Szeretetszövetség központi irodájához (Budapest, XIV., Stefánia-út 29/a) küldendők, amely részletes felvilágosításokkal szolgál. A Szeretetszövetség célja ezt a tanfolyamot diakonisszaképzővé fejleszteni ki, amely *kizárólag* gyülekezeti női munkások képzését végzne. A Szeretetszövetség tárgyalásokat kezdett a Református Gyülekezeti Evangélicáció Baráti Társasága vezetőségével a női képzőmunkába bekapcsolódás s Órszentmiklóson női evangélicációs telep létesítése iránt.

Felvétel a máramaroszi ref. gimnáziumba. *A felszabadult Máramarosziget ősi ref. gimnáziuma az alföldi magyar diákságnak a magas hegyvidék ritka szépségét, egészséges klímáját és kitünő téli-nyári sportlehetőségeit is nyújtja. Verszegény, gyenge szervezettü gyermekeknek is rendkívül kedvező környezet. Az intézetben második modern nyelvként a román nyelvet tanítják. A jövő 1941—42. tanévben megnyílik az iskola új internátusa és I—VI. osztálya. A bérátdíj 30 P, a tandíj valláskülönbség nélkül évi 100 P, az ellátás havi 60 P. A konviktus és internátus, az olesó és bőséges ellátáson túl gondos tanulmányi ellenőrzést is ad. Előjegyzés egész augusztus folyamán, beiratkozás szeptember 1—3-án. Felvilágosítással szolgál az igazgatóság.*

Önkéntes gyülekezeti munkások siettek a francia református egyház segítségére szörványai gondozásában. Az egyik helyen egy leány vezette vasárnaponként az istentiszteletet, másutt egy kereskedő tanította a gyermekeket, szomszédja pedig a konfirmandusokat. Beaváiban egy egyetemi hallgató végezte a konfirmandusok oktatását s gyűjtötte össze magánházaiknál a protestáns családokat istentiszteletre.

Erdőkengyel és Kőkös erdélyi igen szegény kis gyülekezetek kérték, hogy hívjuk fel olvasóink figyelmét most kibocsátott kéré körleveleikre. Mindkettő templomra kér. Előbbi elnyomott szörvány. Utóbbi templomát földrengés

telle tönkre. Kivételesen nehéz helyzetükre gondolva, mindkettőt jó szívvel ajánljuk.

A hajdúböszörményi református polgári leányiskola most megjelent értesítőjéből, örömmel olvassuk, hogy a H. Fekete Péter igazgató által kezdeményezett „Baltazár Dezső emlékmúzeum” ügye szépen halad előre. Az elköltözött püspökre vonatkozó könyvekből, iratokból és levelekből máris tekintélyes gyűjtemény jött össze s remény van a további gyarapodásra. Nevezett polgári leányiskolánk most töltötte be a negyvenedik iskolai évet. Az iskola Baltazár püspök nevét kegyelettel viseli homlokán.

A TISZÁNTÚLI REFORMÁTUS EGYHÁZKERÜLET Diakonisszaképző Intézete (Debrecen, Nagyerdő) a következő felhívást bocsátotta ki: *Felkérjük a lelkipásztorokat s Isten országá ügyének minden munkásait, hogy gyülekezeteikben, szolgálati helyeiken, bibliáráikon és más közösségeikben emlékezzenek meg imádságaikban egyházunk diakonissza munkájáról. A magyar református egyház jövődjének a lelkesi utánpótlás kérdése mellett egyik legnagyobb jelentőségű kérdése a diakonisszák számának növelése. Ezért keressük és hívjuk mindazokat a református testvéreinket, akiket Isten a diakonissza szolgálatra hívott el. Betegek, szegények és elesettek, árva és lelki hátrorítottak ezrei várják szeretetintézményeinkben és gyülekezeteinkben Krisztus elhívott szolgálóleányainak segítő szeretetét. „Az arativaló sok, de a munkás kevés, ezért kérjük az aratásnak Urát, hogy küldjön munkásokat az C aratásába.” — A diakonissza hivatal iránt érdeklődők forduljanak részletes tájékoztatásért egyházkerületünk diakonissza anyagához.*

A nagyváradai református egyház új leánygimnáziuma. Örömmel adjuk hírül, hogy a nagyváradai állami főgimnáziumot a kultusz-kormány az ottani református egyháznak adta át. Az átadást hosszas tárgyalások előzték meg: amennyiben a nagyváradai egyháznak a megszállás előtt tanítónőképzőintézete volt, az egyház vezetősége most is ragaszkodott volna ahhoz, hogy ne a leánygimnáziumot, hanem az ugyancsak Nagyváradon működő állami tanítónőképzőintézetet nyerhesse meg: ez a terv azonban nem valósult. Az intézet megnyitására a következő körlevél jelent meg: „Van szerencsém értesíteni, hogy a nagyváradai m. kir. állami leánygimnázium az 1941. évi szeptember hó 1-ső napjától kezdve mint a nagyváradai református egyház-köztség leánygimnáziuma fog működni. Kérem, méltóztassék ezt tudomásul adni azoknak, akik leányaikát gimnáziumban óhajtják taníttatni. A nagyváradai „Loránffy Zsuzsanna Leánynevelő Intézet”-nek 1941. évi szeptember 1-től kezdve három tagozata lesz, mégpedig: I. Polgári leányiskola, II. Leánygimnázium, III. Leányinternátus. A leányinternátusba felvételnél olyan tanulók is, akik a helybeli m. kir. állami tanítónőképzőintézetben folytatják tanulmányaikat. Nagyvárad (Jakab Mihály-utca 1), 1941 július 15. A Loránffy Zsuzsanna Leánynevelő Intézet.”

RÖVID EGYHÁZI HÍREK.

A szovjet katonák, amikor hadifogságba esnek, azonnal bibliát kérnek s közülök igen sokan megkeresztelkednek. A bibliaterjesztés munkájában a finnnek járnak elől jó példával. A szovjettől felszabadított területekre hittérítő papok indultak.

Vitéz Váry Sándor kollégiumi tornatanár, debreceni diákokból önkéntes csapatot szervezett; az ifjak a nagyváradon őrzik a debreceni határt az ellenséges terménygyújtogatásoktól.

Vitéz Huszár Endre kolozsvári tábori esperes meglehangú körlevélben ajánlja a szatmárpálfi leányegyház segélykérését, temploma és dűledező tornya újjáépítése érdekében.

A KIE szövetség új ifjúsági földműves tükárt állított be Kovács Péter eddigi országos tükár mellé, Boros Pál miskolci földműves ifjú személyében.

Az érettségizettek, akik a tanítóképző, vagy tanítónőképző ötödik osztályába akarnak átlépni, nemesak az 1942—43. tanévben tehetik ezt meg, hanem már a mostani 1941—42. tanévre is beiratkozhatnak.

Ezelőtt 50 évvel épült az amerikai Egyesült Államokban, Pittsburgban az első magyar református templom. Ezt az évtordulót kegyelettel ünnepelte meg az egész amerikai magyar református egyház május 30-án.

Egy amerikai evangélikus egyházi lap azt a megdöbbentő adatot közli, hogy Amerikában a 25 éven aluli ifjúság kétharmada mindennemű vallásos nevelés nélkül nő fel. A 46 milliónyi ifjúság közül 36 millió sohasem volt templomban. Amerika lakosságának 60%-a semmiféle egyházi közösségbe nem tartozik... Ezek után milyen lesz Amerika jövődjé??

HIVATALOS ÉRTEŚÍTÉS

A tiszántúli református egyházkerület püspöki hivatalától.

3506—1941. szám.

Tárgy: Iskolai beadványok illetéke.

KÖRLEVÉL

valamennyi tanintézet tekintetes Igazgatóságához.

Tudomásulvétel és megfelelő eljárás végett közlöm, hogy a m. kir. pénzügyminiszter úr 1941. évi 128.847. számú rendelete értelmében „iskolákba (ideértve a fő-, közép-, középfokú és szakiskolát is) és egyetemre felvétel iránt, továbbá a tanulók (hallgatók) által tanulmányi ügyben az iskolai (egyetemi) hatósághoz vagy a m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszterhez benyújtott beadvány, vagy a beadványt helyettesítő jegyzőkönyv 50 fillér illeték alá esik.”

Felhívom az Igazgató urakat, hogy a jövőben tanulmányi ügyekben benyújtott kérvényeket a kérelmezőkkel 50 filléres okmánybélyeggel láttassák el s ezeket az okmánybélyegeket a kérvényre (átírás nélkül) ragasztassák fel, nehogy ennek elmulasztása esetén a kérvényezők letelezések, illetve bírságolásnak tegyék ki magukat

Atyafiságos tisztelettel:

Debrecen, 1941 augusztus 4.

Dr. Révész Imre,
püspök.

Pályázati hirdetések

Minden pályázati hirdetményt a Debreceni Protestáns Lapban, mint egyházkerületünk hivatalos lapjában közzé kell tenni és az első közzétételét pályázatok az előző hó 25-ig, a 15-én közzétételét pedig a hó 10. napjáig kell a Kiadóhivatal címére (Debrecen, Kálvin-tér 17. Püspöki Hivatal) beküldeni.

Békés református gimnáziuma pályázatot hirdet egy nyugdíjazás folytán megüresedett testnevelő rendes tanári állásra. Pályázhatnak középiskolára képesített református testnevelő tanárok. Javardalom az állammal azonos. A pályázók folyamodványukat, amelyhez életkorukat, vallásukat, családi állapotukat, magyar állampolgárságukat, katonai szolgálatukat, hazafias érzésüket és megbízhatóságukat, végzett tanulmányukat, tanári képesítésüket, eddigi szolgálatukat igazoló okmányokat kell csatolni, augusztus hó 25-ig küldjék be a gimnázium igazgatóságához a békési református gimnázium fenntartótestületéhez címezve. Közszolgálatban nem állók igazolják azt is, hogy nem esnek a zsidótörvény korlátozása alá. Az állás 1941 szeptember 1-én elfoglalandó. Karácsony András sk., az igazgatótanács és fenntartótestület elnöke, Dr. Tokay Lajos sk., igazgató.

A tiszántúli református egyházkerület Elnöksége pályázatot hirdet egy lemondás folytán megüresedett történelem-földrajz szakos óraadó helyettes tanári állásra a debreceni református Kollégium gimnáziumában. Pályázhatnak történelem-földrajz szakosportú középiskolai tanári oklevéllel rendelkező református tanárok. Közszolgálatban nem álló pályázóknak a 7720—1939. M. E. számú rendelet 1., 3. és 9. §-aiban foglalt rendelkezések szerint igazolniuk kell, hogy nem esnek a zsidók közéleti és gazdasági térfoglalásának korlátozásáról szóló 1939. IV. tc. 1. és 5. §-aiban meghatározott korlátozások alá. A kinevezendő tanár megbízása 1941. évi szeptember 1-től addig az időpontig szól, amikor a tanszéket az egyházkerületi közgyűlés (november havában) rendes tanárral fogja betölteni. A javadalmazás a nemállami tanárok illetményeivel azonos. A tiszántúli református egyházkerület Elnökségéhez címzett és kelően felszerelt folyamodványok 1941 augusztus 25-én délig a református gim-

názium igazgatóságának címére (Debrecen) küldendők be. Az állást 1941 szeptember 1-én kell elfoglalni.

A debreceni református Dóczy polgári leányiskola igazgatósága szeptember 1-re református vagy ág. ev. vallású, német szakos polgári iskolai tanárnőt keres, aki heti 14 német óra tartását a meghatározott díjazás mellett vállalja. Jelentkezések aug. 25-ig az Igazgatóságához küldendők.

A hajdúböszörményi ref. Boeskey-gimnáziumnál 1941. évi szeptember hó 1-én betöltendő magyar-latinszakos rendes (esetleg helyettes) tanári állásra a szabályszerű illetményekkel eszennel pályázat hirdettek. Pályázhatnak oly okleveles tanárok, akik a magyar és latin nyelvből középiskolai tanári képesítést nyertek és református vallásúak. Szabályszerűen felszerelt kérvényüket a gimnázium Igazgatótanácsához címezve f. évi szeptember hó 5-ig küldjék be a gimnázium Igazgatóságához.

Hódmezővásárhely református leánygimnázium igazgatótanácsa pályázatot hirdet megüresedett földrajz-termesztanári szakos tanári állásra. Az állást próbaszolgálatos, illetve helyettes tanárral töltik be. Pályázhatnak református és evangélikus vallású tanácsokhoz címzett kérvények az intézet igazgatóságához küldendők be. Kérvényhez csatolandó: születési anyakönyvi kivonat, oklevél. Pályázati határidő a hirdetés megjelenését követő nyolcadik nap. Igazgatótanács elnöke

A kishajós református Horthy-gimnázium fenntartótestülete pályázatot hirdet egy elhalálozás folytán megüresült rajz-szakos, miniszteri kinevezés alá eső rendes tanári állásra. Pályázhatnak középiskolára képzett református rajztanárok. Javadalom az állammal azonos. — A pályázók folyamodványukat, melyhez életkorukat, vallásukat, családi állapotukat, magyar állampolgárságukat, katonai szolgálatukat, hazafias érzésüket és megbízhatóságukat, végzett tanulmányaikat, tanári képesítésüket, eddigli szolgálatukat igazoló okmányokat kell csatolni, augusztus 22-ig küldjék be a gimnázium igazgatóságához. Közszolgálatban nem állók igazolják azt is, hogy nem esnek a zsidótörvény korlátozása alá.

A kishajós református Horthy-gimnázium igazgatósága pályázatot hirdet egy internátusi jellegű tanári állásra, melyre nyelvi szakos, esetleg más szakos református tanárok (tanárjelöltek) pályázhatnak. A javadalom teljes ellátás és havi 60 P. Jelentkezések a gimnázium igazgatóságához küldendők augusztus 22-ig.

A berkeszi református egyházközség pályázatot hirdet kántortanítói állásra. Javadalom és köteleesség díjlevél szerint. Pályázati határidő: 14 nap. Állás azonnal elfoglalandó. Kérvények: Lelkészi Hivatal Berkesz, u. p. Demešer címre küldendők.

Berekbőszörményi református elemi iskolánál pályázatot hirdetünk a megválasztás folytán megüresedett I. sz. kántortanítói állásra és az újonnan szervezés alatt álló VI. sz. tanítónői állásra. Pályázatot hirdetünk az I. sz. kántortanítói állásra való esetleges átválasztás folytán megüresedésbe jöhető V. sz. tanítói állásra is. Az I. sz. kántortanítói állás javadalma: természetben modern lakás, 50 értékegység, 10%-os helyi és fizetési-kiegészítő államsegély. A VI. sz. tanítónői állás javadalma: lakás, vagy a törvényszerű lakbér, 10%-os helyi és fizetési-kiegészítő államsegély. Az V. sz. tanítói állás javadalma: természetben lakás, 10%-os helyi és fizetési-kiegészítő államsegély. Az V. álláson működő tanító köteles a kántort, akadályoztatása esetén helyettesíteni, tehát a kántori oklevéllel bírók előnyben részesülnek és tanítónőt csak abban az esetben választunk meg, ha férfi pályázó nem lesz. Mindhárom állásnál köteleesség: díjlevél szerint. A választások pedig csak a miniszteri jóváhagyás által válnak jogerőssé, miért is a megválasztott e jóváhagyás elmaradása esetén egyház ellen kártérítési igényt nem támaszthat. A kellően felszerelt pályázatok a megjelenéstől számított 21 napon belül Berekbőszörmény (Bihar vm.) Református Lelkészi Hivatal címére küldendők.

Az értarcsai református egyházközség a megüresedett kántortanítói állásra pályázatot hirdet. Kántortanítói javadalom: Természetben lakás gyümölcsökkel. 508 P, vagy ez összegnek ellenértékül 16 hold föld, melynek adóját az egyház fizeti. Nyolc legeltetési jog. Stóla az egyházkerület megállapítása szerint. Fizetési-kiegészítéséről az állam útján gondoskodunk. Köteleességek: I—VII. osztály vezetése. Kántori teendők végzése és belmisszió ügyekben

segédkezés. Pályázhatnak kántori és tanítói oklevéllel bíró férfiak és nők. Kellően felszerelt kérvények folyó évi aug. 20-ig a Református Lelkészi Hivatal, Értarcsa, Bihar vm. címére küldendők. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó.

A forgolányi református egyházközség prezbitériuma e lap folyó évi 13. számában közzétett pályázati hirdetményt augusztus 29-i határidővel meghosszabbítja, illetve megtoldja azzal, hogy az állásra képzett nótanerek is pályázhatnak.

Földes református egyházközség pályázatot hirdet a VII. számú, lemondás folytán megüresedett tanítónői állásra. Fizetés: 50%-os helyi hozzájárulás, törvényszerű állami fizetési-kiegészítés, lakás vagy lakbér. Köteleessége törvényszerű. Belmissziói munkában segédkezés, népművelési munkában részvétel, leányegyesület vezetése. Pályázók a törvényszerűen felszerelt, válaszbellyel ellátott kérvényeiket Református Lelkészi Hivatalnak Földes (Hajdú megye) küldjék e lap megjelenésétől számított 21. napig bezárólag.

Földes református egyházközség pályázatot hirdet a XI. számú, lemondás folytán megüresedett tanyai tanítói állásra. (Községtől 5 km.) Fizetése 20%-os helyi hozzájárulás, törvényszerű állami fizetési-kiegészítés, természetbeni lakás, melléképületekkel, kerttel. Köteleessége törvényszerű. Leventeoktatás, melyért Földes községtől külön díjazás jár. Belmissziói munkában segédkezés. Lelkészi Hivatalnak Földes (Hajdú megye) küldjék e lap megjelenésétől számított 21 napig bezárólag.

A gyulavári református egyházközség prezbitériuma pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett újvári II. sz. tanítói állásra. Javadalom: készpénz; egyháztól alapfizetés 25%-a + államsegély és 1 hold szántó. Köteleesség díjlevél szerint. Pályázhatnak nők és férfiak, kántori oklevéllel rendelkezők előnyben részesülnek. Pályázati határidő a megjelenéstől számított 21 nap. Pályázatok Gyulavári Református Lelkészi Hivatal címre küldendők.

Hajdúböszörményi református egyházközség pályázatot hirdet a lemondással megüresedett 41. számú Boda-szőlőkerti tanítói állásra. Az iskola egytanerős, 25 percnyi járásra van a vasút állomás. Javadalma: 70%-os helyi hozzájárulás, fizetési-kiegészítő államsegély, természetbeni lakás és kert használat. Köteleesség: I—VI. osztályú osztatlan iskola tanítása, belmissziói munkában való részvétel, istentisztelet alkalmával az énekítés vezetése. Állampolgárságot, származást igazoló, erkölcsi, tisztiorvosi, születési, szolgálati bizonyítványokkal, oklevél vagy hiteles másolatával felszerelt pályázati kérvények 1941 szeptember 5-ig Református Iskolaszék, Hajdúböszörmény címre, válaszbellyel felszerelten küldendők. Az állás 1941 október 1-én foglalandó el.

A hajdúszováti református egyházközség tényleges katonai szolgálatra bevonult tanítója helyettesítésére kiegészítő tanítót keres az 1941—42. tanévre. Fizetés, köteleesség törvényszerinti. Férfiak és nők pályázhatnak, de orgonázni tudó férfi előnyben részesül. Kérvények augusztus hó 25-ig Református Lelkészi Hivatal: Hajdúszovát, küldendők.

A hegyközpályi református egyházközség pályázatot hirdet a megüresedett organista-kántortanítói állásra. Jövedelem: a) tanítói: 6 hold föld és 4 m² tűzifa az egyházközségtől 140—P értékben, valamint a törvényes államsegély; b) kántori: 6 hold föld és 8 m² tűzifa; közös: megfelelő lakás kerttel. Köteleesség: a törvényben előírt kántori és tanítói köteleességek ellátása, lelkész akadályoztatása esetén helyettesítése, egyházépítő munkában részvétel, gyűlési jegyzőkönyvek vezetése. Pályázati kérvények szabályszerű mellékleteivel augusztus 21-ig, a Lelkészi Hivatal címére küldendők. Az állás szeptember 1-én elfoglalandó. A község Nagyváradohoz 6 km-re van. Kötő levegőjű és gyermektanítványnál alkalmas hely.

A mátészalkai református egyházközség pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett I. számú tanítói állásra. Fizetés és köteleesség törvényszerű. Határidő 3 hét.

A mezőgyáni református egyházközség pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett III. számú tanítónői állásra, törvényes készpénzfizetéssel és természetbeni lakással vagy törvényszerinti lakbérrel. Köteleessége a reábizott osztályok vezetése, kézimunka tanítás, szükség esetén a kántor helyettesítése és mindenféle belmissziói munkában való segédkezés. Organista-kántori oklevéllel bírók előnyben részesülnek. Pályázati határidő 21 nap, a pályázat megjele-

nésétől számítva. Szabályszerűen felszerelt kérvények válaszbélyeggel ellátva az Iskolaszékhez küldendők.

A **nagydobosi** református egyházközség pályázatot hirdet a III. számú *tanítói* állásra. Javadalom: 1. A mindenkori kezdő tanítói fizetés 10%-a. 2. Fizetésekiegészítő államszegély. 3. Törvényszerinti lakás. Kötelessége: A reábizott osztályok vezetése, belmissziói munkában való részvétel, szükség esetén kántori teendők végzése. Szabályszerűen felszerelt pályázati kérvények Református Iskolaszéki Elnök Nagydobos (Szatmár vm.) küldendők. Pályázati határidő e hirdetés megjelenésétől számított 21 nap. Vasútállomás, orvos, gyógyszerészár helyben.

A **nagydobosi** református egyházközség pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett *organista-kántortanítói* állásra. Helyi javadalom: 17 értékegység, évi 693 pengő készpénz, amelynek 82%-a illetményhivatal útján folyósítatik, törvényszerinti lakás kerttel és melléképületekkel. Ezenkívül törvényszerinti fizetésekiegészítő államszegély. A 17 értékegység a javadalmi földeket és legelőt foglalja magában. Kötelessége: a reábizott osztályok vezetése, összes kántori teendők végzése, énekpartizánok, belmissziói munkában való részvétel és preszbiteri jegyzői tiszt ellátása. Pályázati határidő: 21 nap. Pályázók organista-kántori próbán a pályázat lejárta követő vasárnapon saját költségükön jelenhetnek meg. Vasútállomás, posta, orvos, gyógyszerészár helyben. Pályázati kérvények református iskolaszéki elnök címére küldendők. Állás a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó.

Nyirkéresi református egyházközség pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett *kántortanítói* állásra. Pályázhatnak tanítónők is. Határidő 21 nap.

Rohod (Szabolcs m.) református egyházközség pályázatot hirdet 15 napi határidővel *rendes tanítói* állásra. Pályázatok Református Lelkészi Hivatalhoz küldendők.

Szabolcs (Szabolcs m.) református egyháza pályázatot hirdet katonai szolgálatot teljesítő *kántortanítója* helyettesítésére. Fizetés törvényes. Nők is pályázhatnak. Református Lelkészi Hivatal, Szabolcs.

A **tunyogi** református egyházközség preszbiteriuma pályázatot hirdet a lemondás folytán megüresedett *férfitanítói* állásra. Javadalom: természetbeni lakás kerttel; készpénz: az alapfizetés 30%-a az egyház pénztárából, a többi állami fizetésekiegészítés. Kötelesség: a reábizott (jelenleg III—IV.) vegyesosztály tanítása. Kántor vagy lelkipásztor akadályoztatása esetén azok helyettesítése, gyülekezeti missziói munkákban való segédkezés. Előd számára 42— P villanyberuházás megváltása kötelező. Pályázati határidő 21 nap. Kellően felszerelt és válaszbélyeggel ellátott okmányok Református Lelkészi Hivatal, Tunyog címre küldendők.

Tuzsér református egyházközség iskolaszéke, államhoz való kinevezéstől feltételezetten megüresedő, II. sz. *tanítónői* állásra 21 napos határidővel pályázatot hirdet. Javadalom: természetbeni lakás villanyvilágítással, kerttel, 10%-os helyi hozzájárulás és törvényes államszegély. Állás választás után azonnal elfoglalandó. Szabályszerűen felszerelt kérvények Református Iskolaszéki Elnök, Tuzsér, Szabolcs m. címre küldendők.

Az **újszentgyörgyi** református társ egyházközség lemondás folytán megüresedett osztatlan 30 tanuló létszámú iskolájába *tanítói* állásra pályázatot hirdet. Kötelességek tanítói munkán kívül missziói munkák és kántori szolgálat. Pályázhatnak férfiak és nők. Fizetés 90% államszegély, 10% helyi javadalom és lakás. Pályázati határidő a hirdetés megjelenésétől számított 21 nap. Kellően felszerelt kérvények Református Lelkészi Hivatal, Derzstomaj, Szolnok vm., küldendők.

A **vésztői** református egyházközség pályázatot hirdet két készpénzfizetéses *tanítói* állásra. Férfiak és nők egyaránt pályázhatnak. Pályázati határidő a hirdetés megjelenésétől számított három hét. Választás betöltési engedély megnyerése után.

A **viski** református egyházközség (Máramaros megye) pályázatot hirdet a nyugdíjazás folytán megüresedett magyar 2-ik számú *tanítói* állásra. Javadalom: Készpénz: 342 pengő 86 fillér, havi előleges részletekben. 7 öl tűzifa, hasábos, házhoz szállítva — 142 pengő 86 fillér értékben. Tisztességes lakás kerttel — 215 pengő 43 fillér értékben. Államszegély. A tanító jogait és kötelességeit az egyházi törvény és szolgálati pragmatika írja elő. A tanító köteles az egyház belmissziói munkában, a lelkész által kijelölt körben teljes buzgósággal résztvenni. Pályázati határidő a pályázat megjelenésétől számított 21 nap. A megválasztott az állást köteles azonnal elfoglalni. Pályázati kérvények

a viski Református Lelkészi Hivatal címére küldendők. Református Lelkészi Hivatal Visk, Máramaros megye.

Ájánlközik *kisegítő kántortanítói állásra* érettségivel rendelkező orgona- és harmóniumtudással, kántori teendőkben jártas diakónusjelölt. Szíves megkereséseket Ónody Sándor diakónusjelölt címre, Debrecen, Ispóty-tér 9. szám alá kér.

VASÚTI MENETREND.

Érvényes 1941 július 7-től.

A vonat

Debrecenből indul:		Debrecenbe érkezik:	
Beszterce—Désre ...	1:35	Budapest nyugatiról (Sebes)	1:25
Püspökladány—		Budapest nyugatiról	4:26
Budapest keleti p. u.	3:00	Beszterce—Nagy-	
Máramarossziget—		károlyból	5:39
Körösmezőre	4:45	Nagylétáról	6:18
Ungvárra	4:50	Tiszalókról	6:56
Füzesabonyba	4:55	Püspökladány—	
Nagyváradra	5:15	Budapest keletiről.	7:20
Tiszalókra	5:23	Nyíregyházáról	7:25
Budapest nyugati p. u.		Nagyváradról	7:34
(Sebes)	5:53	Tiszafüredről	7:44
Budapestre (Sinautó)	8:08	Szatmárnémeti—	
Nagyváradra	8:10	Királyházáról	7:54
Nyíregyházára	8:12	Nyíregyházáról (Sin-	
Nagylétára	8:21	autó)	8:06
Hajdúszoboszlóra	9:20	Nyíregyházáról	9:10
Érmihályfalvára	10:25	Hajdúszoboszlóról	10:10
Körösmezőre (Sebes)	11:44	Nagylétáról	11:15
Füzesabony—Tisza-		Budapest nyugatiról	
füredre	11:48	(Gyors)	11:34
Tiszalókra	12:21	Füzesabonyból	12:40
Püspökladányba	14:28	Érmihályfalváról	13:34
Nagyváradra	14:45	Nyíregyházáról	13:58
Érmihályfalvára	14:50	Nagyváradról	17:10
Ungvárra	15:00	Nagylétáról	17:58
Nagylétára	15:08	Tiszalókról	18:13
Budapest nyugati p. u.		Körösmező—Király-	
(Gyors)	18:34	házáról (Sebes) ..	18:25
Nyíregyházára	18:40	Füzesabonyból	19:58
Tiszafüredre	18:55	Püspökladányból ..	21:30
Tiszalókra	19:04	Ungvárról	21:37
Nagylétára	19:06	Tiszalókról	21:40
Nyíregyházára (Sin-		Körösmező—Király-	
autó)	22:12	házáról	21:50
Szatmárnémetibe	22:17	Nagyváradról	21:51
Budapest nyugatira ..	22:20	Budapest keletiről	
		(Sinautó)	22:02

TARTALOM:

Révész Imre: Az apostoli király — Tóth Dezső: Egyházi helytörténet — Balla Árpád: — Az orosz antikrisztus bukása — Elefánty Sándor: A 96. díszet dallama — Dr. Veress István: Lelkiismeretes munka — Dr. Nánassy Lajos: Amerikai hírek — Uray Sándor: Gr. Degenfeld J. hagyatéka: a csomaközi egyház — Keeskméthy László: Lelkipásztor és a farkasok — Fejlesztés Endre: Komádi tanyai népiskola és internátus — Jakucs István: A Kollégium felségítésére befolyt összegek nyugtázása — Irodalom — Halottaink — Hírek az egyházmegyékből — Különfélék — Rövid egyházi hírek — Hivatalos értesítés — Pályázati hirdetmények — Menetrend — Hirdetések.

MISKOLCZY LAJOS

papi palást készítő

KASSA, Fő-utca 59.

UNGVAR,

Pázmány Péter-u. 3.

Selyempalástot készít
már 140—P-től kezdve,
süveget 15— pengőért.

DEAK FERENC úriszabó, magyar ruha készítő és papiszabósága. **Hódmezővásárhely**, IV. Feleki-u. 46. szám.
Az országos híró Szántó I.-nek 1935. évi munkájáig volt palást-, tógakészítő mestere. Készítik ORLE-formába szövetselyenpalástot, süveget, tógát, övet, papi mellényt. Régit felújítok. Felvidéki, erdélyi Tiszteletes Uraknak, nem ORLE-formájú palástjait mérsékelt áron átalakítom ORLE-formába. Elismerő- és ajánlólevelekkel, mintákkal szolgálók. Pontos időben, portmentesen szállítok elismert finom anyagokból és szép munkával. Református iparos.

Lelkészek urak figyelmébe!!!
RÓZSÁSSY JÓZSEF építési vállalkozó
templomépítési, tatarozási és tervezési vállalata
tájékoztató költségvetésekkel, tervekkel, szaktanácsokkal díjmentesen szolgál, helyszíre leutazik.
Káivínista cég!
Vállalati összegének 2-5%-át a református lelkészárva javára adja.
Számos elismerő és kitüntető bizonyítványok.
Tiszalók. Postaiók 11

Belvárosi Takarékpénztár Rt. fiókja, Debrecen
Ferenc József-út 53. Telefon: 28-40, 19-52.
Foglalkozik a banküzlet minden ágával:
betétek elhelyezése kölcsönök folyósítása
értékpapírok vétele és eladása.

SESZTINA LAJOS
vasnagykereskedés
DEBRECEN
TELEFON: 20-06 és 15-43
Alapította: Sesztina János 1819-ben.
IPARI-, MEZŐGAZDASÁGI-, HÁZTARTÁSI-, GÁZOLTALMI- és LÉGVÉDELMI CIKKEK.

Papi palástot és süveget
a közismert, közkedvelt hivatalos O. R. L. E. palástokat jutányos áron készíti
Szénási Sándor
Hódmezővásárhely, Tavasz-u. 20. sz.
JÓ MINŐSÉG! PONTOS MUNKA! KEDVEZŐ FIZETÉSI FELTÉTELEK!
Református iparos.

A **"TAKARÉKOSSÁG"**
KERESKEDELMI RT.
kötelékébe tartozó cégek ma is változatlan feltételek mellett s zavartalanul állanak rendelkezésére mindazon mt. vásárlóknak, kik mindenkor pontos fizetményeik igazolására érvényes vásárlási utalvánnyal rendelkeznek!

ANGSTER JÓZSEF ÉS FIA
ORGONA- ÉS HARMÓNiumGYÁR RT.
PÉCS, József-u. 30.

Orgonák, harmóniumok javítása, átépítése, új homlokzatsípok, villamos fűtőberendezések. — Műtámaszok, művészeti kivitel.

"MÉLIUSZ" könyvkereskedés

TANKÖNYVEK, ISKOLAI
IRKÁK, FÜZETEK, ÍRÓ-
ÉS RAJZSZERKEK NAGY
R A K T Á R A

DEBRECEN, FERENC JÓZSEF-ÚT 26.

**MAGYAR ÁLTALÁNOS
HITELBANK**

DEBRECENI FIÓKJA

Plac-utca 45-47. Telefon: 23-70., 23-71.
FOGLALKOZIK A BANKÜZLET MINDEN ÁGÁVAL

Főzéshez, fürdéshez, szobafűtéshez

a gáz a legjobb, legolcsóbb, legtisztább;
a gáz a legkényelmesebb;
a gáz a leggyorsabban kezelhető;
a gáz melege pontosan szabályozható;
a gáz számlaértéke egy hónappal később fizetendő.

Messzemenő kedvezmények a házi gázvezetékek berendezésénél.

Fűzők, tűzhelyek, autogeyserek, fürdő- és fűtőkályhák olcsón kaphatók.

Díjtalan felvilágosítások, készülékek bemutatása, költségvetés:

BATTHYÁNY-UTCA 17. SZ.
Telefon: 28-53. sz.

DEBRECEN SZ. KIR. VÁROS
VILÁGÍTÁSI VÁLLALATA.

Alföldi Takarékpénztár Debrecenben
Ferenc József-út 16.

Betéteket előnyösen gyümölcsöztet és azonnal kifizet. Kölcsönöket állandóan folyósít. — Mint a Futura főbizományosa, foglalkozik a termény-üzlet minden ágával. TELEFONOK:
Bank: 19-70. és 22-32. Terményosztály: 28-66. szám.

REFORMÁTUS
**PAPI
PALÁST
ÉS SÜVEG**
KÉSZÍTÉSE
ELSŐRENDŰ
KIVITELBEN
**FÉNYES
ILONA**
RIMASZOMBAT